

БРИФИНГ

БАСТЫ МІНДЕТ - БІЛІМ САПАСЫ

Алматы облысындағы жалпы білім беретін 760 мектепте 430 мыңнан астам оқушы білім алуда. Жаңа оқу маусымында 47 мыңдай бүлдіршін мектеп табалдырығын аттаған. Өткен оқу жылының IV тоқсанын қашықтықтан оқыту барысында жіберілген қателіктерді болдырмас үшін өңірдің білім саласындағы басты мәселелерге баса назар аударылып, сараптама жасалыпты. Бұл жөнінде «Jetisy media» ақпарат алаңында өткен брифингте сөз болды.

Жиында сөз алған Алматы облысы білім басқармасының басшысы Майгүл Омарова жаңа оқу маусымына дайындық жөніндегі ойын ортаға салды.

— Өздеріңізге белгілі, өткен жылы соңғы тоқсанды оқушылар онлайн форматта аяқтады. Алайда, пандемия жағдайына байланысты шұғыл қабылданған шешімнен соң жаңа оқу форматында түрлі кемшіліктер болғаны да анық. Сондықтан биыл оқушылардың компьютерлік техникамен қамтамасыз етілуі мен интернет жүйесінің қолжетімділігі, мектеп ұстаздарының дайындығы сияқты өзекті мәселелер назардан тыс қалмай, дайындық жұмыстары барынша тиянақты жүргізілді. Мәселен, облыстағы ұстаздар қауымы жазғы демалыс уақытын пайдаланып «Қашықтықтан оқытуды үйренемін» атты курстан өтті, — дейді М.Тілеутайқызы.

Білім басқармасы басшысының сөзінше, облыс мектептерінде 41 мыңнан астам

мұғалім жұмыс жасаса, бүгінде олардың барлығында компьютер бар. Оның ішінде 49,9 пайызы жеке лимитсіз интернет желісіне қосылып, 45,7 пайызы 3G және 4G интернетін пайдалануда. Алайда, 4,4 пайызды құрайтын ұстаздарда ғаламтор желісіне қосылуға мүмкіндік жоқ. Жаңа оқу жылына дайындық барысында жүргізілген сараптама нәтижесіне сәйкес, өңірдегі 246 774 (57,4%) оқушының ноутбугы бар екені анықталған. Ал, техникалық құралы жеткіліксіз 23 678 оқушыға уақытша пайдалану үшін компьютер үлестіріліпті. Бұған қоса, спонсорлар есебінен 445 компьютер, 503 ноутбук пен 661 планшет таратылған.

— Облыстық бюджеттен 20 мың компьютерлік техника сатып алуға 4 млрд. теңге бөлініп, 1 қыркүйекке дейін 6000 ноутбук оқушыларға берілді. Ал, республикалық бюджеттен 55 мыңнан астам компьютер бөлініп, аз қамтылған отбасы балалары мен жетімдерге, ерекше білімді қажет ететін балаларға таратылды. Алдағы

уақытта 5 млрд. теңге қаржыға 20 мың техникалық құрал сатып алу жоспарға алынған. Сондай-ақ, жергілікті бюджеттен 38994 роутер сатып алуға қосымша 730 млн. теңге бөлініп отыр. Роутерлер 5 қазанға дейін сатып алынады, — дейді басқарма басшысы.

Қазіргі таңда 189 мектепте 15 мыңнан астам оқушы штаттық режимде, ал жалпы оқушының 86,2 пайызы қашықтықтан оқуда. 1-4 сыныптар үшін кезекші сыныптар ұйымдастырылып, онда 46 602 оқушы білім алуда.

Аталған мектеп нысандары санитарлық құрылғылар және дезинфекциялық заттар толықтай қамтамасыз етілген. Білім сапасы басты назарда екенін жеткізген білім басқармасы басшысы қашықтықтан оқыту кезінде ата-аналар тарапынан көрсетілетін қолдаудың орны ерекше екенін атап айтты. Брифинг соңында БАҚ өкілдері тарапынан қойылған сауалдарға жауап берілді.

Лина АЙДЫНҚЫЗЫ

НЕГЕ?

2021 жылы Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының 700 мың салымшысы жинағының бөлімін үй алу, емделу үшін пайдалана алады немесе қаржы ұйымдарының басқаруына бере алады. ҚР Президенті Жолдауда осылай деп мәлімдеді. Содан бері бұл мәселе ел ішінде қызу талқыға түсті.

Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрінің түсіндіруі бойынша зейнетақы қорынан ақша алу үшін есепшотыңыздағы қаржы белгілі бір шектен төмен болмауы керек. Мәселен, жасыңыз 30-да болса есепшотыңызда 2 млн. 518 мың теңге болуы тиіс. Егер қордағы ақшаңыз бұдан асып кетсе ғана сіз сол қаржыны ала аласыз. Сонымен жас бойынша сараптап көрсек: 30 жас үшін — 2 млн. 518 мың теңге; 35 жас үшін — 2 млн. 961 мың теңге; 40 жас үшін — 3 млн. 437 мың теңге; 45 жас үшін — 3 млн. 947 мың теңге; 50 жас үшін — 4 млн. 495 мың теңге; 55 жас үшін — 5 млн. 084 мың теңге; 59 және одан үлкен жас үшін — 5 млн. 586 мың теңге. Қордағы ақшаңыз осы көрсеткіштен асса ғана сіз тиісті қаржыны ала аласыз. Ал, бұл тізімге әркім ілгез бермейтіні айдан анық. Себебі, орташа жалақы алатындар аталмыш соманы қанша жылда жинай алатынын бағамдай беріңіз. Бұған бас қатырғандар да көп. Мәселен, баспа саласында 32 жылдан бері еңбек етіп келетін Гүлнәр апайдың айтуынша, оның 22 жыл бойғы зейнетақы қорында жиналған салымы небары 1 млн. 300 мың теңге. Жиырма жыл бойы 40 мың теңге еңбекақы алып келген оның жалақысының 70 мың теңгеге ескеніне тек бір жылдың жүзі ғана болған. Ал, зейнетақы шотындағы ақшасы Министр айтқан көрсеткішке ілгез де алмайды. Яғни, бұл — ол үшін тек арман ғана. Сондай-ақ, аталмыш механизмге үміт арта алмайтындардың санатына баспагер Сәуле апайымызды да кіріктіруге болады. Отыз жылдан астам уақыт еңбек өтілі бар оның да зейнетақы

қорында жинаған салымы Гүлнәр апайымыздың жинағанынан сәл көптеу. Бірақ, 50 жастағылар үшін есепшотта болуы тиісті 4 млн. 495 мың теңгені жинап та үлгермеген. Қайтіп жинасын. Өйткені, оның 50 мың теңге еңбекақысымен жиналған есепшоттағы ақшасы 2 миллионға да жетпейді. Баспагер әрдайым алдыңғы қатарда тұратын мамандықтың бірі болып есептелінгенімен, бұл азаматшалардың зейнетақы қорындағы жинаған салымына қарап қарнын ашады.

Ал, мұндай еңбекақы алып отырған жандар қаншама. Оларды тізбелеп шығатын болсақ, естен танып, есептен жаңылатын шығармыз, сірәде?! Бұл тұста ФБ желісінде жазған әріптестердің бірі былай деп ой топшылайды. «Зейнетақы қорында жатқан ақшаңызға мүмкіндік болса, тиіспеңіз. Өйткені, ертеңгі зейнетақыңызды осы ақшадан аласыз, сондықтан қазір бір бөлігін алып алсаңыз, ертең (ну енді күні ертең емес) зейнетақыңыз аз болады. Немесе ұзаққа жетпей бітіп қалады. Ал, «күлшелі бала сүймекке жақсы» деп қазақ текке айтпаған. Егер жасыңыз 40-тан асса және қорда қалуы керек деген сомадан едәуір көп жинасаңыз, ақшаңызға тиіспеңіз. Өйткені, сіз 50 жастан зейнетке шыға аласыз». Бұл да жөн сөз-ау. Дей тұрғанмен, зейнетақы қорынан ақша алғысы келетін, бірақ есепшотындағы қаржысы белгілі шектен төмендер қайтпек? Отыз жыл еңбек етіп, орташа жалақы алып отырғандар есепшотындағы қаржысын қалай толтырмақ? Мұндайда, салымы жоқтардың сағы сынбай қайтсін. Сонда, зейнетақы қорынан жинақтарының бір бөлігін жеткілікті салымы бар азаматтар ғана алып отыра бермек пе? Бұл тұста, үкімет қарапайым халықты бір қолымен сыйлап, екінші қолымен ұрып отырған жоқ па деген ой мазалайды тағы. Неге?

Сарбу ҚАСЫМБЕКҚЫЗЫ

ЖОЛДАУ АЯСЫНДА

ӨЗДЕРІҢІЗГЕ МӘЛІМ,
ПАРЛАМЕНТТІҢ ҚОС
ПАЛАТАСЫНЫҢ БІРЛЕСКЕН
ОТЫРЫСЫНДА ПРЕЗИДЕНТ
ҚАСЫМ-ЖОМАРТ ТОҚАЕВ
ҚАЗАҚСТАН ХАЛҚЫНА КЕЗЕКТІ
ЖОЛДАУЫН ЖАРИЯЛАДЫ.
ЖОЛДАУДЫҢ БАСЫМ БӨЛІГІ
ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЖӘНЕ
ӘЛЕУМЕТТІК МӘСЕЛЕЛЕРГЕ
АРНАЛДЫ. ПРЕЗИДЕНТІМІЗДІҢ
КЕЗЕКТІ ЖОЛДАУЫ ДА ЕЛ
КӨҢІЛІНЕН ШЫҒЫП, ҚЫЗУ
ТАЛҚЫЛАНУДА.

ДАМУ ЖОЛЫНДАҒЫ
БАҒДАРШАМ

Жаңа қоғам мен жаңа талап

Айнұр ТӨЛЕУ, ақын: – Технологияның дамығаны жақсы. Адамзат өзі жасаған құрылғылардың игілігін көре бастағалы қашан? Игілік демекші, ғылыми жаңалықтардың дені адамзатқа қызмет етсін деген игі мүддеден жаратылса керек. Бірақ жер беті игіліктен ғана тұрмайды. Ақпараттық-технологиямен тұтасқан заманда адамға анализ жасау жауапкершілігі жүктелген. Айталық әлеуметтік желі арқылы қиырдағы таныс-туысымнан мен бір-ақ сәтте хат-хабар аламын. Экранның арғы бетінен жүзін көріп жымиып, дәл қасымда тұрғандай шатшадыман күй кешемін. Осылай етсін деп әлеуметтік желі ойлап табылса керек. Алайда желі-ақпарат алмасу алаңына айналды. Ресми һәм бейресми ақпараттар арлы-берлі ойқастап жүр. Мәселенің барлығы бейресми, расталмаған және шындыққа жанаспайтын ақпараттарда болып тұр. Бір кеңістікте қандайда бір оқиға бола қалса соны отқа ма күйғандай жалындатып, өршітіп, жұртты үрейлендіретін жағдайларға сіз бен біз күнде куә боп жүрміз. Бұл әлгі айтқан игілікті ұмытқаннан, белгілі бір топтардың өз мүддесі үшін ғаламторды мүмкіндігінше пайдаланып қалатынын аңғартады. Сондықтан, бұл ғасырда сындарлы ойлай алатын, ақ-қараны жылдам ажырата алатын азамат болу – бәрінен маңызды.

Індет кезінде журналистер мен зиялы қауым биліктен дұрыс статистиканы талап етті. Жүргізіліп отырған сынаққа көңілі толмайтындарын жеткізіп жатты. Осы талаптың соңы қалай болар екен деп күтіп жүр едім. Жауапты Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолдауынан таптым. Жолдаудың бірінші бөлімі – **Мемлекетті басқарудың жаңа үлгісі деп аталады. Міне осы бөлімде Президент** Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігін құру туралы шешім қабылдағанын айтты. Дәл осы агенттіктің құрамына Статистика комитеті кіретін болды. Демек, біздегі статистиканың олқылығын әбден бағдарлап, байқап шешім шыққан. Кез келген қадамға Мемлекеттік жоспарлау жүйесі қажет. Онсыз бағдарлама дайындап, мақсат қоюдың бәрі бекер. Әсіресе, қазіргі дағдарыс кезінде бұл агенттік мемлекетке ауадай қажет және ол бір сәтке де жүрісінен жаңылмауы тиіс.

Осы елдің азаматы ретінде, Президенттің бұл жоспарының оңтайлы екеніне сенгім келеді. Біз ғана емес, күллі жер беті енді жаңа жағдайда өмір сүреді. *«Мемлекеттік аппарат және квази-мемлекеттік сектор қызметкерлерін қысқарту мерзімін жеделдетуді тапсырамын. Быыл олардың санын 10 пайызға, ал келесі жылы 15 пайызға қысқартқан жөн. Осылайша біз 2021 жылы шенеуніктердің санын 25 пайызға қысқарту мәселесін шешетін боламыз. Соның нәтижесінде және цифрландыру үдерісін ескере отырып, одан әрі қысқарту туралы шешім қабылдаймыз»*. Осы шешім де әбден қолдауға лайық. Жаңа таным, жаңаша ой қорыту, жылдам әрекет ету. Бүгінгі ахуал адамзаттан осыны талап етеді. Сондықтан Қ. Тоқаевтың өз Жолдауында кадр мәселесіне мән беруі де құптарлық.

Толығымен орындалса

Мәди АЛЖАНБАЙ, Қазақстан Жазушылар одағының мүшесі, журналист: – Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың биылғы «Жаңа жағдайдағы Қазақстан: іс-қимыл кезеңі» атты Жолдауы көпшіліктің көңілінде жүрген көптеген жайтты қозғап, өзекті мәселелерді қамтуымен ерекшеленді. Жолдауда қамтылған тақырыптардың бәрінің де көтерер жүгі ауыр, пайдасы мың батпан дер едім.

Атап айтсақ, мемлекеттік қызмет саласына жаңаша үлгідегі реформа жасау керектігін ескерткен Мемлекет басшысы Президентке бағынышты болатын Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің құрылатынын, бұл ең алдымен қоғам мен кезеңде жылдам өзгеріп жатқан әлеуметтік ахуалдың нақты әрі шынайы бағасын

шығару үшін керектігін, құр көрсеткішке бағынған мемлекеттік бағдарламалар әзірлеудің тиімсіздігін, мемлекеттік қызмет жүйесін жаңартып, мемлекеттік аппаратқа қысқарту жүретінін, қысқартудан үнемделген қаржы қалған қызметкерлердің жалақысын өсіруге жұмсалатынын, сол арқылы білікті де білімді мамандардың қатары ұлғаятынын жеткізген Қасым-Жомарт Кемелұлы ендігі кезекте еліміз үшін экономикалық дамудың жаңа сатысы тұрғанын жеткізді. Оның айтуынша, қазіргідей күллі өлемді дүрліктірген жұқпалы дерттің өсері көптеген нәрсені жаңаша бағамдауымызға ықпал етті. Соған сай әділ бәсекелестікті дамыту, кәсіпкерлердің жаңа буыны үшін нарық ашу, отандық өнім көлемін ұлғайту, ауыл шаруашылық саласын дамыту, аграрлық салаға инвестицияны молынан тарту, ескірген суару жүйелерін қалпына келтіру,

көлік-логистика саласын дамыту, шағын және орта кәсіпкерлік саласына дем беру сынды аса маңызды мәселелер қамтылатынын айтқан Президент енді азаматтар зейнетақы жинағының бір бөлігін тұрғын үй алуға, емделуге жұмсай алатынын атап өтті. Сондай-ақ, демография, білім, денсаулық, экология салаларына көрсетілер қолдаудың үлесін салмақтаған Мемлекет басшысы сот, прокуратура, полиция сынды құзырлы органдардың жұмысына ашықтық, жариялылық, қолжетімділік қажеттігін ескертіп, адам құқын қорғау бойынша жаңа шаралар қолға алынуы тиіс екендігін ескертті. Одан бөлек, ауылдық округ әкімдері келер жылдан бастап сайланатыны назардан тыс қалмады.

Міне, осындай аса маңызды мәселелер көтерген Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың Жолдауы шынында жаңашылдығымен, маңыздылығымен ерекшеленді. Ендігі кезекте айтылған мәселелердің толығымен орындалғанын

көру, жаңа істердің нәтижесіне сүйсіну алдымызда тұр. Әйтпесе, бүгінгі күннің ең сорақы әрекеті сыбайлас жемқорлық, парақорлық болып отырғаны белгілі. Тіпті, қоғамның барлық саласына сыналап кіріп алған жағымсыз әрекет күнделікті әшкере болып жатса да тыйылар емес. Осыған орай сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрестің жаңа тәсілін енгізу керектігін ескерткен Президент келер жылдан бастап мемлекеттік қызметшілердің, депутаттардың, судьялардың шетел банктерінде есепшотқа ие болуы, қолма-қол ақша және бағалы заттар сақтауына жаңа шектеулер енгізілетінін жеткізді. Одан бөлек, қос азаматтығы бар мемлекеттік қызметші немесе квазимемлекеттік мекеме басшысы қызметінен босатылатынын айтқан Тоқаевтың бастамасы шынында маңызды екендігін білдірді.

Биылғы Жолдау жүктеген мәселелер мен бастамалардың толығымен орындалғанын қалаймыз.

ҚАЙЫРЫМДЫЛЫҚ

ТАЛДЫҚОРҒАНДАҒЫ ОРТАЛЫҚ
«ИМАН» МЕШІТІНДЕ ТҰРМЫСЫНДА
ҚИЫНШЫЛЫҒЫ БАР 200 ОТБАСЫНА
ТҮРЛІ АЗЫҚ-ТҮЛІК ТАБЫС ЕТІЛДІ.
ҚАЙЫРЫМДЫЛЫҚ ШАРАСЫН
ҚҰРМЕТ ОРДЕНІНІҢ ИЕГЕРІ,
БАТЫР АНА БИБІ-ЖАМАЛ
ӘБДІМӨЛІКҚЫЗЫНЫҢ ҰРПАҚТАРЫ
ҰЙЫМДАСТЫРҒАН.

Мешіт алаңында өткен шарада алдымен жақында ғана өмірден озған Бибі-Жамал ананың рухына құран бағышталды. Жиналған қауым алдында сөз алған Қазақстан мұсылмандары діни басқармасының Талдықорған өңірі бойынша бас имамы Ардақ Оразбаев көзі тірісінде мұқтаж жандарға жасаған жақсылықтары жайында сөз қозғап, ізгі істерінің көпке үлгі екенін жеткізді.

КӨМЕК ҚОЛЫН СОЗДЫ

– Бибі-Жамал апа үнемі әрбір қайырымды істің басы-қасында болып, көп адамдарға көмек көрсеткен жомарт жан еді. 42 жасында жары дүние салып, бір өзі 10 бала тәрбиелеп өсірген батыр ана. Күні кешеге дейін мұқтаждардың мұңымен бөлісіп, сырқаттардың жанынан табылып, қолында барын көпке үлестіріп келді. Мәселен, асыл ана көзінің тірісінде әлеуметтік жағдайы төмен 67 отбасына баспана кілтін өз қолымен табыс етсе, 80 адамның жол қаражатын төлеп қасиетті қажылық сапарға аттандырған. Бұдан сырт Арыс қаласында болған жарылыстан, Қызылағаш ауылындағы және Мақтарал ауданында болған су тасқынынан зардап шеккен біраз адамдарға үлкен көмек көрсетті. Әрі діни басқарма жағынан

ұйымдастырылған іс-шараларды демеп, түрлі жарыстарға қомақты жүлде тағайындаған. Осының барлығы абзал ананың әрбір жанды көпшіл де ізгі адамгершілікке жебейтін асыл қасиеті», – деді ол.

«Ата көрген оқ жонар, ана көрген тон пішер» дегендей, бұл жолы Бибі-Жамал

ананың ұрпақтары еліміздегі «Жақыныңа жанашыр бол!» бастамасы аясында еліміздің әр облысынан 300, Нұр-Сұлтан мен Алматы қалаларынан 500, барлығы 6300 жанұяға азық-түлік таратып, жоқ-жітік адамдарға көмек көрсетуді қолға алған.

ПСИХОЛОГИЯ

ТРАВЛЯ В ШКОЛЕ!

Помните старый советский фильм «чучело», в котором новенькую девочку класс подвергает систематическим насмешкам или новомодный фильм ужасов «Телекинез», где девушка становится объектом всеобщих унижений. К сожалению, подобное явление не является фантазией кинематографистов.

В современном мире для коллективной травли в школьных стенах придумали новый термин «буллинг», но под красиво звучащим иностранным словом прячется страшная картина.

Думаю, у каждого класса был ученик, которого легко обидеть, чем и пользовались большинство других детей. С точки зрения психологических характеристик в зоне риска находятся именно такие дети, которые не могут по каким-то причинам ярко проявлять свою агрессию в ответ, сказать «нет», открыто бунтовать против других.

На самом деле жертвой буллинга может стать каждый, ведь все люди по своей природе уникальны, невозможно предугадать за какую из особенностей смогу зацепиться дети.

«В группу риска также входят дети с вихимным поведением, то есть, с поведением жертвы. Если говорить на простом языке: дети, которых бьют родители. Как правило, такие дети не умеют сопротивляться, они усвоили определенную модель поведения, и им легче быть пассивными, принимать удары, чувствовать себя виноватыми»-утверждают психологи.

Как правило пик школьной травли приходится на подростковый возраст. Именно в этот период у ребенка возникает необходимость осознать себя, свое место в коллективе, и нередко это происходит через противопоставление себя другим, когда большая часть класса или весь класс начинает травить кого-то одного. Основная цель травли – показать свое преимущество, отмечают психологи.

Так откуда же берется агрессия? Что может послужить причиной того, что подросток самоутверждается за счет сверстников?

Зачастую причиной агрессивного поведения ребенка в школе является недостаточное внимание к нему в собственной семье. Проще говоря бывает так, если с ребенком родители мало говорили, уделяли ему недостаточно внимания, но при этом за провинности наказывали ремнем или подзатыльниками, то он начинает считать, что сила – главное человеческое качество и главное оружие в спорах, а следовательно демонстрация собственной силы, через психологической или физическое унижение жертвы, будет гарантировать уважение в юном коллективе.

Еще один пример, когда родители гиперпекают своего ребенка, не давая при этом ему принимать самостоятельные решения, ограничивая его в общении со сверстниками, подавляя его желания во имя благой цели – вырастить «правильного» со всех точек зрения человека. Тогда ребенок под давлением накапливает в себе агрессию в результате «угнетенности», которую он приобрел при постоянном «нельзя», «не надо», «не стоит». В определенный момент ребенок решает отстоять своё «Я» и единственной стратегией оказывается агрессивное нападение.

Нередко, узнав, что их ребенок участвует в травле, родители испытывают потрясение. Многие признаются, что не могли такого вообразить, особенно если ребенок вежлив, хорошо воспитан, успевает в школе и у него много друзей. Но дети, участвующие в травле, вовсе не всегда из неблагополучных семей или сами были подвержены насилию. Ими могут оказаться весьма популярные среди сверстников подростки с задатками лидера, высоким статусом и хорошими навыками общения, которых никогда не заподозришь в желании унижать кого либо. Но не только

ЧТО ЖЕ ДЕЛАТЬ?

отношения с родителями могут стать причиной подобного поведения. Бывает так, что сами педагоги любят систематически отпускать шутки или даже насмешки в сторону одного из учеников, которые тут же подхватывают дети.

А что если ваш ребенок жертва?

Подростки не всегда делятся всем с родителями, а в особенности тем, что происходит с ними в школе. Долгое время о травле одних детей другими у нас почти не говорили. Не то чтобы тему специально замалчивали, ей, пожалуй, не придавали особого значения. Родители и учителя вмешивались только когда речь шла о физическом насилии, но буллинг не ограничивается применением физической силы.

Современные подростки чаще всего используют именно психологическое насилие, которое долгое время всерьез не воспринималось. Ну подумаешь, дети смеются над одноклассником! Ну подумаешь, не разговаривают с ним! Хотя моральные страдания не оставляют осадина теле, они остаются с человеком на протяжении всех жизни.

ходить в школу, когда объективных причин для этого нет. Ребенок любимыми доступными способами пытается остаться дома, некоторые попросту прогуливают занятия.

- У ребенка плохая успеваемость. Если ребенок способный, проблем с обучением не испытывает, но вдруг по одному предмету постоянно получает плохие оценки, стоит обратить внимание на отношения вашего ребенка с учителем по этому предмету. Скорее всего, причина не в том, что школьник плохо понимает физику или биологию, а в том, что у него не ладятся отношения с педагогом. Если же успеваемость в целом неудовлетворительная, то причина может быть в буллинге со стороны одноклассников.

- Третий признак буллинга — заниженная самооценка у ребенка. Так как один из критериев отличия травли от обычных ссор это неравное положение участников конфликта, жертва буллинга всегда находится под давлением тех, у кого есть власть. Соответственно, самооценка такого ребенка будет сильно падать, ведь он будет считать, что чем-то заслужил такое отношение к себе

значит, о школе дети должны говорить много и с удовольствием. Подростки же рассказывают не столько о школе, сколько об отношениях с одноклассниками, о каких-то событиях, которые с ними происходят. Если родители этого не наблюдают, то стоит разузнать поподробней, что же происходит в школьном классе.

- Пятая отличительная черта жертвы буллинга — страх перед школой. Дети, которые подвергаются насилию как со стороны педагога, так и со стороны школьного класса, естественно, начинают бояться школу в целом, ведь травмирующей ситуацией является комплекс событий.

Что же делать?

В ситуациях школьной травли спасателями могут стать сами взрослые. Политика невмешательства или как у нас любят говорить «Ой, это же дети, сами разберутся!» не поможет.

Нет, Не разберутся! Систематическое физическое и психологическое насилие может привести к суициду.

Самое главное – выслушать ребенка, сохраняя спокойствие, не поддаваясь естественным реакциям негодования и страха. Дело в том, что для ребенка в сложившейся ситуации жизненно важно ощущение защищенности, опоры.

Нужно обязательно уведомить классного руководителя, а если учитель отрицает проблему то привлечь внимание администрации школы, директора и постараться вместе найти решение. Задача школы — организовать ту самую психологическую работу внутри класса или нескольких классов, чтобы прекратить насилие.

Переводить ребёнка в другую школу? А поможет ли?

Популярна позиция, что перевод ребёнка в другой класс или школу — это неудачная мера, потому что на новом месте будет то же самое. Намного лучше научить ребёнка вести себя по-новому, чтобы он закалял характер и мог дать отпор.

На самом деле нет! Травля начинается там, где у ребёнка нет права выбора коллектива. Потенциальной жертвой может стать любой. И буллинг невозможен, если педагогический состав умеет пресекать травлю в самом начале, но если не удаётся решить проблему, если учителя в школе закрывают глаза на травлю, если ребёнок боится идти в школу, то смените её!

Переход в другой коллектив (например, в школу, где углубленно изучают предметы, близкие ребёнку) или к другому учителю может исправить ситуацию.

И наконец стоит обратиться к психологу, чтобы решить психологические проблемы связанные с буллингом. Водить ребенка к психологу не стыдно. Специалист поможет ему справиться.

Итак, давайте разберем типичные признаки того, что ваш ребенок стал жертвой школьной травли. Чтобы распознать, что ребенок стал жертвой, родителям стоит обращать внимание на его поведение.

- Ярким признаком становится отказ

- Четвертая причина обратить внимание на школьную ситуацию ребенка — отсутствие у школьника желания разговаривать о школе. Особенно остро это заметно у учеников младшей школы — для ребят 7-10 лет учебная деятельность является ведущей, а

АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ

«АГРОПАРК ТАЛДЫҚОРҒАН» ШАРУАЛАРҒА КӨМЕКТЕСЕДІ

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстан халқына арнаған Жолдауында ауыл шаруашылығын дамытудағы ортақ мақсат еңбек өнімділігі мен экспортты 2,5 есе арттыруды көздейтінін атап айтқан еді. Қазақстанның аграрлық әлеуеті аса зор, бұл алдағы бесжылдықта ауыл шаруашылығында нақты серпіліс жасауға мүмкіндік береді. Ол үшін бірінші кезекте ауылшаруашылық саласына инвестициялар тарту жұмыстарын жолға қою қажет. Ел Үкіметі ауыл шаруашылығы саясатының қысқа мерзімді нақты басымдықтарын әзірлеу және қолдау құралдарын тұрақтандыру бойынша жұмыстарды жалғастыруда.

Қазақстанда егін шаруашылығы XX ғасырдың бас кезінен жақсы дамып, егіс көлемі күрт көбейді. Үш дақыл бойынша Қазақстанда өнімділіктің дүние жүзілік рекорды тіркелді. Шығанақ Берсиев тарының әр гектарынан (тәжірибелік телімде) 125ц өнім алса, Ыбырай Жақаев та күріш өнімділігі бір гектарына 174 центнерге жеткен. Ал, Ольга Гонаженко қызылшаның бір гектарынан алғашқы 1515 центнерден өнім алған. 1954 жылы тың және тыңайған жерлерді жаппай игеру басталды. Бесалты жылдың ішінде елімізде 25 миллион гектар тың жер игерілді. Оның 17 миллион гектары солтүстікте (Қостанай, Көкшетау, Солтүстік Қазақстан, Павлодар) орналасқан.

Қазір Қазақстанның оңтүстігіндегі егіншілер көктемгі егістік жұмыстарын наурыз айынан бастаған болатын. Барлығы (Жамбыл облысы, Түркістан облысы, Алматы облысы, Қызылорда) 22,5 миллион га алқапқа ауылшаруашылық дақылдары егілді. Бұл 2019 жылмен салыстырғанда 238 мың гектарға көбірек. Сонымен қатар егістік алқаптарын әр тараптандыру аясында дәнді және дәнді – бұршақты дақылдар алаңы 15,2 миллион гектарды (былтырғы

жылға қарағанда 193 мың га аз) құрайды, соның ішінде бидай – 11,4 миллион га (4 мың га аз).

Алматы облысында да ауыл шаруашылығы жақсы дамыған. Жыл сайын егін шаруашылығымен айналысып келетін егістік алқаптары қатарына Өтенай ауылдық округіндегі «Agropark Taldykorgan» егістік алқабы қосылды. Егістікке рапс, жүгері, соя, қант қызылшасы сияқты дәнді дақылдар егілген. Былтырғы жылдың басында құрылған «Agropark Taldykorgan» өңірлік зерттеу орталығының жұмысы жайында «ҚазНИИЗиР» ЖШС бас директоры Андрей Агеенко түсіндіріп өтті. Оның айтуынша, орталық мамандары негізінен қант қызылшасы, жүгері, соя секілді дәнді-дақылдар өсіру үшін мамандандырылған. Қазір егістіктегі 17 га алқапта қант қызылшасының 14 түрлі гибриді себілген. Өнімділікті арттыру мақсатында гибрид себу барысында жаңа технологиялар жұмылдырылған.

«Ғылымда фермерлердің бұйрығы болады, яғни енді ғалымдар ауылшаруашылық қызметі барысында фермерлердің алдында тұрған мәселелерді шешеді және бұл жұмыстың әр кезеңін оңтайландыруға, өнім сапасын

арттыруға көмектеседі, –дейді Андрей Агеенко.

«Талдықорған өңірінде күздік рапсты өсіру» тақырыбында өткен жиынжайда сөз алған Алматы облысы әкімінің орынбасары Серік Тұрдалиев егін шаруашылығының

еліміз үшін маңыздылығын атап өтті. Ал, «ҚазНИИЗиР» ЖШС бас директоры, PhD докторы Андрей Агеенко биылғы жылы егін егу барысында кездескен қиындықтар

өтпеген көрінеді. Карантиндік шараларға байланысты жұмыс барысында біраз қиындық туған, сонымен қоса арықтар құрғап бос тұрғандықтан, су жетіспеушілігі де алқымнан алғанға ұқсайды. Дегенмен, қазіргі технологияның қарыштап дамыған заманында егістіктер тамшылатып суару жүйесі көмегімен суарылыпты.

Сонымен қатар, шарада Ауыл шаруашылық ғылымдарының кандидаты Керімкүл Қонысбек, бұршақты дақылдар бөлімінің меңгерушісі Светлана Дидоренко және жемшөп, майлы дақылдар, жүгері бөлімінің меңгерушісі, Ауыл шаруашылық ғылымдарының кандидаты Серік Абаев «ҚазНИИЗиР» ЖШС Талдықорған филиалында қолданылатын технологиялармен таныстырды.

Мадина МҰРАТБЕКҚЫЗЫ

БАСПАСӨЗ ТУРЫ

Өңірдегі табиғи монополиялар субъектілерінің нысандарымен танысу мақсатында баспасөз туры өтті. Инвестициялық бағдарламалар мен тарифтік сметалар шеңберінде өткізілген турға облыстық энергетика және тұрғын үй-коммуналдық шаруашылығы басқармасы мен «Нұр Отан» партиясының өкілдері және бұқаралық ақпарат құралдары қатысты. Олар «Талдықорғанжылусервис» КМК нысандарын аралап, алдағы жылыту маусымына дайындықпен танысты.

ЖЫЛЫТУ МАУСЫМЫНА ДАЙЫНДЫҚ ҚАЛАЙ?

отын жағатын болса, енді 35-40 мың тоннаға аз жағылады. Алдағы уақытта бюджеттен тағы да қаржы бөлінсе, келесі жылы 3 қазандық газға ауыстырылады деп жоспарлануда, – дейді мекеме басшысы.

Пресс-тур барысында жиналғандар шағын жылыту қазандықтары орналасқан нысандарды аралады. Жалпы «Талдықорғанжылусервисіне» тиесілі 9 жылыту қазандығы бар. Солардың бірі – 2015 жылы пайдалануға берілген №5 шағын жылыту қазандығы. 29 жұмысшы қызмет ететін нысанда жылына 11 мың тонна қатты отын жағылады екен.

– Біздің қазандық қаланың шығыс және 9 ықшам аумағындағы тұрғын үйлерді жылумен қамтамасыз етеді. Қазір нысан аумағында 2 айға жеткілікті көмір қоры бар. Бұл шамамен екі мың тоннаны құрайды. Алдағы жылыту маусымына толыққанды дайынбыз, – дейді қазандық басшысы Юрий Павленко.

Ал табиғи монополияларды реттеу департаменті басшысының орынбасары Думан Қалибеков инвестициялық бағдарламалар бойынша жасалған жұмыстардың қорытындыланғанын әрі барлық шара департамент тарапынан негізгі бақылауда екенін айтады.

Лина АЙДЫНҚЫЗЫ

Жиында алғашқы болып сөз алған «Талдықорғанжылусервис» КМК директоры Манархан Ахымбеков биылғы жылыту маусымына әзірлік жұмыстары және келесі жылдың жоба-жоспарларын егжей-тегжейлі түсіндірді. Оның айтуынша, биыл қаладағы 2 жылыту қазандығы көгілдір отынға көшіріліп, тағы бірнеше нысанға күрделі жөндеу жұмыстары жүргізілген. Сондай-ақ, облыс орталығы жылыту маусымына 90 пайыз дайын. Мамандар Талдықорған қаласында қыстыгүні тәулігіне 800-1200 тонна аралығында отын жағылса, күннің ызғарына байланысты бұл мөлшердің өзгеріп отыратынын айтады. Бір айдан соң басталатын жылыту маусымына деп сақтаулы тұрған қоймадағы 50 мың тонна көмір шаһарды 2 ай жылумен қамтамасыз етуге жетеді екен.

– Биылғы жылы бюджеттен бөлінген қаржыға №1 және №3 жылыту қазандықтары қатты отыннан газға ауыстырылды. Жылыту қазандықтарын көгілдір отынға ауысуы өте қолайлы деп есептеймін. Себебі, ең алдымен жылыту нысандарынан шығатын қалдықтар азаяды. Екіншіден, бұрынғымен салыстырғанда жағылатын отын мөлшері төмендейді. Мәселен, біздің мекеме жылына 240 мың тонна

ЕСЕП

БҮГІНГІ ҚОҒАМ ДҮРБЕЛЕҢГЕ ТОЛЫ, АЛАСАПЫРАН БОЛЫП ТҮР. ӘЛЕМДІ ЖАУЛАҒАН КОРОНАВИРУС ІНДЕТІНЕН ЭКОНОМИКА ІРКІЛІП, КӘСІПОРЫНДАР МЕН ӨНДІРІС ОШАҚТАРЫНЫҢ ҚАНТАМЫРЫ БІТЕЛГЕЛІ ЕЛДЕ ЖҰМЫССЫЗДЫҚ БЕЛЕҢ АЛДЫ. БҰЛ, ӨСІРЕСЕ, ҚОҒАМ ҚАУІПСІЗДІГІНЕ ТӨНГЕН ҚАТЕР БОЛУДА. СОНАУ 1995-1998 ЖЫЛДАРЫ ҚАТТЫ БЕЛЕҢ АЛҒАН ҚАРАҚШЫЛЫҚ, ТОНАУ, ХХІ ҒАСЫРДА ҚАЙТА БЕЛЕҢ АЛДЫ. ҚАЗІР ЕКІ ҚЫЛМЫСТЫҢ БІРІ АЛДАУ-АРБАУ, ЗОРЛЫҚ-ЗОМБЫЛЫҚ ПЕН ҰРЫ-ҚАРЫЛАР МАЛҒА ҚАСҚЫРДАЙ ШАУЫП, ТҮРҒЫНДАРДЫ ЗАР ҚАҚСАТЫП, ДҮНИЕ МҮЛІКТЕРІН ҮПТЕП КЕТУДЕ. ОҒАН ҚОСА, ТЕМІР ТҰЛПАР ТІЗГІНДЕГЕНДЕР ЖОЛ ҚАУІПСІЗДІГІН ЖИІ БҰЗСА, ҚОҒАМДЫҚ ТӘРТІПТІ БҰЗУШЫЛАРДЫҢ ДА АЙЫЛЫ ЖИЫЛМАЙ, САҢЫРАУҚҰЛАҚТАЙ ҚАУЛАДЫ.

Полиция дәрмені

да. Заманауи технологияға арқа сүйеген полицейлер жыл басынан бері сыртқы бейнебақылау камераларының көмегімен 138 қылмысты ізін суытпай ашқан. Елді есінен тандыратын, қоғам үшін де, адам өмірі үшін де аса қауіпті қылмыстың бірі де бірегейі есірткі өнімі болып тұр. Сананы улап, салауатты өмірді күл-талқан қылатын бұл қылмыспен күресуде оңай болып тұрған жоқ. Мәселен, 100 есірткі қылмысы әшкереленсе, оның 59 сату, 27 дерегі есірткі құралдарын аса ірі мөлшерде сақтағандар. Полицияның қырағылығы арқасында заңсыз айналымнан 4т. 598кг.120гр. есірткі тәркіленген. Оның 514кг. 778гр. марихуана, 16кг. 000гр. гашиш, 305гр. героин, 50гр. синтетикадан жасалған есірткілер. Есірткіден бөлек мас күйде 944 қылмыс тіркелсе, есірткіге елітіп мас күйінде – 254 қылмыс тіркелген. Мәселен, өткен жылдың осы айында 283 қылмыс тіркелген-ді. Қылмыстың үлкен-кішісі болмайды. Ұсақ қылмыс жасағандар келе-келе ірі қылмыстарға именбей баратыны бесенеден белгілі.

Қоғамды алаңдатып тұрған тағы бір әлеуметтік мәселе – отбасылық-тұрмыстық жанжалдар. Бұл салада 64 қылмыс жасалған. Қылмыстың жылдан жылға жасарып бара жатқаны да жасырын емес-ті. Мәселен, көмелеттік жасқа толмағандар арасында 4674 жасөспірім полиция бөлімдеріне жеткізілсе, олардың 4580-і әкімшілік құқық бұзушылық жасағандар. Бейімдеу орталығына 59 жасөспірім орналастырылды, оның ішінде 42-сі қорғаушысыз және қамқоршысыз, 15-і қараусыз және панасыз қалғандар. Баласы үшін әр ата-ана жауапты, десек те, осы жасөспірімдердің көбінің ата-анасы ішімдікке салынғандар, бала тұрмақ өз бастарын алып жүруді білмейтіндер. Өйтпесе, қорғаушысыз-қамқоршысыз, панасыз қалған жасөспірімдер қайдан шығады және олардың обал-сауабын кім арқалайды?! Өрине ата-анасы. Қылмыстың сан түрі арам шөп сияқты қаулады. Заңға бағынбай, қоғамдық орындарда өзін-өзі ұстай алмайтындар және көше қылмыстарын айтуға болады. Жеті айда қоғамдық орындарда жасалған қылмыстар 32,7%-ға азайса, олардың үлес салмағы 24,6%-ды құрайды, көшелердегі қылмыстар саны 31,2% - ға (1907-ден 1312-ге) дейін төмендеген. Патрульдік полиция қызметкерлерінің қатысуымен 1622 қылмыс ашылды. Полиция қызметкерлері айтқан жеті айдағы есепке зер салсақ, 661 табиғат қорғау заңнамасын бұзу анықталып, 77 дерек бойынша қылмыстық іс қозғалған. Қоршаған ортаға зиян тигізгендер экологиялық құқық бұзушылықтар үшін 646 адам әкімшілік жауапкершілікке тартылған. Автоматты тіркеу жүйесімен («Автоураган», «Интегра»,

адам қаза тауып, 1752 адам жарақат алған. Оқиғалар түрлері бойынша: 487 көлік соқтығысу; 419-ы жаяу жүргіншіні қағып кету; 132 аударылу; 114-і кедергіге барудан болған. Жол апаттарының негізгі себебі:

- жылдамдық режимінің артуы;
- 358 маневр жасау;
- 136, қарсы қозғалыс жолағына шығу;
- 77 қашықтық пен бүйірлік аралықты сақтамау;
- 69, 35-жол-көлік оқиғасын жүргізушілер мас күйінде жасаған. Жаяу жүргіншілердің кінәсінен 102 жол-көлік оқиғасы тіркелген.

Қадағалау барысында 146 626 жол ережесін бұзушылық анықталған. 2019 жылмен салыстырғанда бұл көрсеткіш 47,6% жақсарды, оның ішінде 850 дерек масаң күйде көлік құралдарын басқарған. Жалпы қылмыстық ахуалды саралайтын болсақ, 36,7%-ға төмендеп, қылмыстың жалпы ашылуы 67,0% құраған. Осы тіркелген қылмыстардың негізгі үлесі мүлкітік қылмыстарға тиесілі. Яғни , 5747 қылмыс тіркелсе, оның 4022-сі немесе 70,0% бөтен мүлкіті ұрлауға қатысты болған. Түздегі малды табындап, жылқыны үйірлеп, қорға одан қалса жеке тұрғын үйлермен көпқабатты пәтерлерге емін-еркін кіріп жүрген ұрылар жеті айда 1352 пәтерді тонаған. Осы пәтер тонаушылардың ұрлығының ашылуы 1,7% ал, бөтеннің мүлкіне көз алартқандармен күресуде қылмыстың ашылуы 8,0%-ға жоғарлаған. Құрыққа түскенше тайрандаған 30 қылмыстық топ ұсталған. Олардың пәтерлер мен

жеке тұрғын үйлерден 86 ұрлыққа қатысы бары әшкереленген. Ауырдың үстімен, жеңілдің астымен жүріп, жандарын қинамай мал ұрлағандарға қатысты 456 қылмыс тіркелген. Мәселен, өткен жылы жеті айда бұл көрсеткіш 670 болған. Қарашаны қан-қақсатып қойын қорадан, жылқысы мен ірі қарасын даладан айдаған 22 барымташы тобын қолға түсірген із кесушілер олардың 99 мал ұрлығына қатысы барын дәлелдеген. Осы барымташылар жасаған 99 мал ұрлығының 27 қылмыстың ауыр санатқа жатқызылғанын айту-

«КРИС-П») 44953 ЖҚЕ бұзушылық анықталып, салынған айыппұлдардың жалпы сомасы 605 млн.481 мың 833 теңгені құрады, 403 млн. 402 мың 918 теңге өндірілген. Сондай-ақ көші-қон процестері бойынша 25093 шетелдік тіркеуге алынған. Олардың 187-і алыс шетел азаматтары болса, 24906-ы ТМД азаматы. Осы шетел азаматтарының қолымен 190 қылмыс жасалған.

Айтақын МҰХАМАДИ

Осы келеңсіздіктердің жолын бөгейтін полиция қызметкерлеріне де көптің көңілі тола бермейді. Біразы даттайды, біразы жақтайды. Қалай десек те, елдің тыныштығын күзетуде полиция болмаса, «қарағайдан шайыр, адамнан қайыр кеткен» мына заманда жұмырбасты пенде бірін-бірі түтіп жеуге дейін баруда. Оны да көзіміз көріп жүр. Бес саусақ бірдей емес, қызылжағалылардың да арасында полицияның атына кір келтіріп, берген антына адал еместері бар. Содан болар жалпы қоғам полицейлерге «түбегейлі реформа қажет» деп, интернетте, ақпарат құралдарында бомбадай жарылуда. Бұл өз алдына бөлек әңгіме. Алайда, осы күшті құрылымның қырағылығын да жоққа шығаруға болмас. Мемлекет мүддесін, сол мемлекетті құраушы қараша қауымның тыныштығын күзету де осылардың мойнына жүктелген. Өмірдің күнгейі мен көлеңке тұстарында қандықол қарақшылармен, бандитизммен алысуда кеудесін оққа төсеген талай полиция қызметкерінің есімі бүгінде мақтанышпен айтылады. Олардың есімдері көше атауларына беріліп, еңселі ескерткіштеріне ұрпақтар тағзым етіп жүр. Бірді айтып, бірге кеткендей болмайық. Ағымен қарасын салыстырып таразыға тарту қаламгерлердің міндеті. Ал, заңды құрметтеп, тәртіппен жүру әр азаматтың парызы. Алайда сол заңды айналып өтіп, ала жіпті аттаушылармен, сұғанақ қолды басбұзарлармен, ережеге бағынбай, бай баласындай балпандайындармен күресіп жүрген де осы полицейлер. Мәселен, Алматы облысында биылғы жылдың жеті айында облыс аумағында 186796 әкімшілік құқық бұзушылық тіркелген. Оның ішінде 128573 құқық бұзушылық жол қауіпсіздігін бұзуға қатысты болып тұр. Көлік рөліне отырғандар құдды бір зымыранмен аспанда ұшып жүргендей зуылдап, жылдамдықты арттырып жіберетіндерді тізгіндеу де оңай болып тұрған жоқ. Өзіне де, өзгеге де қауіп-қатер төндіретіндер ажалмен ойнап жүр. Осындайда елге кеңінен тараған бір анекдот еске түседі. Бір таксиге отырған жолаушылар жын-қаққандай жүргізген шопырға:

- Әй, балам ақырын жүрсеңші, өлесің ғой – десе,
- Қорықпаңыз ата, менің екі иығымда

періштелерім бар, солар қорғайды – деп, одан әрі газды басыпты. Зәре-құты қалмаған жолаушылар:

- Тоқташы бала, біз түсіп қалайық – деп, көліктен түсіпті. Еліріп алған әлгі есерсоқ, жылдамдықты қайта қосып, құйын ұрғандай ұшып келе жатса періштесі иығынан қағып:
- Тоқташы, біз де түсіп қалайық – деген екен.

Бұл әзіл емес, құдды бір әпсәна дерсің. Қазір екінің бірінде көлік бар. Олардың техникалық ақауы бар ма, жоқ па, оған зейін салатындары да некен саяқ. Себебі, көбі шетелдік ескі көліктер. Екі күннің бірінде жол апатынан адамдар ажал құшуда. Оған нақты дәлелді полиция берген ақпаратқа қарап білуге болады. Жыл басынан бері 11129 жүргізушінің жылдамдықты шамадан тыс асырғаны әшкереленіп, 4029 жүргізуші қозғалыс барысында телефонды пайдаланғаны үшін жазаға тартылған. 91 жүргізуші жол жүру ережесін ерескел бұзып, қозғалыстың қарсы бағытына шыққаны үшін айыппұл арқалаған. Жол қозғалысы кезінде жаяу жүргіншіге жол басымдығын бермегені үшін 1408 жүргізуші жазаланса, жол жүру ережесін сақтамаған 8680 жаяу жүргіншіге айыппұл салынған. Демек бар кінәрат көлік жүргізушіде ғана емес, жол жүру ережесін назардан шығарып алған жаяу жүргіншілер де жазаланған. Мұнда, екі тарап та заң аясын бұзып тұр. Өйтпесе, жол полициясы мектептен бастап, әрбір-бағдаршам мен жаяу жүргіншілер өтетін жолақ жол туралы сан мыңдаған жарнама жасады. Өздері қара жолдың бойында тұрып, сан мәрте жол ережесін бұзғандарға, жылдамдықты арттырғандарға ескертулер жасап, өзіне де, өзгенің қауіпсіздігін сақтауды айтудай айтып келеді. Бірақ, одан нәтиже шығарып жатқан көлік жүргізушілер мен жаяу жүргіншілер сабақ алмауда. Ең сорақысы облыс аумағында 722 тұлғаның алкогольдік немесе есірткіге масаң күйінде жүріп көлік жүргізгендері көңілге кірбің ұялатады. Бұл жеті айдың ішінде болған, әрі тіркелген ақпарат. Ал, жыл соңына дейін әлі қаншама ішімдік ішіп немесе есірткіге масайған қанша тұлға құрыққа ілінерін бір Құдай ғана біледі. Мұндайлар көлікте өзі ғана болып апатқа ұшыраса, өз обалы-өзіне дерсің. Алайда, өзгелердің тағдырына балта шабатындар да осылар емес пе?

Биыл 1228 жол-көлік оқиғасы тіркеліп, 208

Дүйсенбі - Понедельник, 14 қыркүйек

ҚАЗАҚСТАН

06.00, 03.40 Әнұран
06.05, 16.40 «Konil tolqyny».
06.15 «Masele»
07.00 «Tansholpan»
10.00, 18.00 «Келін Өні»
12.00 «Niet»
13.35 «Жәдігер»
14.00,17.00, 20.00, 00.45 AQPAPAT
14.10, 21.30 Т/х «Фатмагүл».
15.10 «Күміс көмей».
15.55 «100 Jana esim».
16.10 «Ауылдастар».
17.15 «Apta»
20.30 «Ashyq alan»
21.30 Т/х «Қанатсыз құстар-2».
23.20 Т/х «Ханзада».
01.05 «Ashyq alan»
01.55 «Niet»
03.15 «Ауылдастар».

ХАБАР

06.00, 02.00 ҚР Өнұраны
06.00 Аналитическая про-
грамма «7 күн» повтор
07.15, 18.00 Премьера
«Удачная сделка»
09.15, 17.00 Тұсаукесер
«Qalamaimyn»
10.20, 21.40 Т/с «Жестокий
Стамбул».
11.10 22.25 Т/х
«Құсайыновтар. Өмір жолы».
12.00 Жаңалықтар. Новости
12.30 «COVID-19».
Халықаралық сарапшылар
Алмаз Шарманмен»
13.10 Т/с «Чужое гнездо»
15.00 Тұсаукесер «Бүгін»
Тікелей эфир
16.00, 23.30 Т/х
«Пәленшеевтер-3»
20.00 Қорытынды
жаңалықтар
20.30 «Баспанаға бағыт».
Тікелей эфир
21.00 Итоги дня
00.35 Деректі драма «Менің
тағдырым»

АСТАНА

06.00 «Ән мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00, 16.55 «Үздік әзілдер»
08.00, 14.15 М/ф «Маша и
медведь»
09.30, 22.00 Т/х «Кекеш
келін»
11.00, 21.00 Т/с «Сүлеймен
сұлтан»
12.30, 23.10 Т/х «Құйынды
мекен»
14.00 «Праймериз 2020»
14.05 Vine Time
14.40 Т/с «Брак по завеща-
нию»
16.00 «Aitarym bar»
18.00 Т/х «Қызғалдақ»
20.00,01.50 ASTANA TIMES
23.20 Т/х «Ұлы ханша»
00.50 Т/х «Тандауым сен»
02.50 «Біреудің есебінен»
деректі драма
03.35 «KazNet»
03.55 Т/с «Пилот междуна-
родных авиалиний»
05.30 «Домашние войны»
ситком

ЕВРАЗИЯ

06.00 Т/х «Последнее коро-
левство»
07.00 «Той заказ»
07.30 «Basty Bagdarlama»
08.00 «Доброе утро»
11.00 «МУЖСКОЕ/ЖЕН-
СКОЕ»
12.00 «Qoslike»
15.35 «На самом деле»
16.45 Т/с «Плата по счетчи-
ку»
18.00 «Басты Жаңалықтар»
18.45 «Пусть говорят»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВО-
СТИ»
20.50 Т/с «Канцелярская
крыса»
22.00 «П@УТИНА»
22.50 «Канцелярская крыса»

Открылось наследство после смерти гр. Марина Вла-
дислава Викторовича, умершего 29.10.2013 г. Наследни-
кам и заинтересованным лицам обращаться к нотариусу
Бекішбаеву А. С. по адресу: г. Талдықорган, ул. Шевченко,
146/4. Тел.: 41-37-73, со дня выхода объявления.

продолжение
00.45 Ночной кинотеатр Пре-
мьера «Шифр»
02.10 «П@УТИНА»
02.55 Т/х «Последнее коро-
левство»
03.55 «Той заказ»

КТК

07.00 ҚР ӨНҰРАНЫ
07.05 «Мәссаған»KZ
07.50 «Дау-дамайсыз»
қайталау
08.20 Т/х «Аслы-Ферхат»
09.40 «Иная реальность»
10.30 Х/ф «Ты мой свет»
12.30 Х/ф «От судьбы не за-
рекайся»
16.30 Т/х «Өмір сабағы»
18.00 Т/х «Кектен туған ма-
хаббат»
19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00 Астарлы ақиқат
21.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ
21.40 «Хорошая жена» мело-
драма
23.45 О/д «Морские дьяволы».
Рубежи Родины»
03.00 Т/х «Кектен туған ма-
хаббат»

ЖЕТИСУ

07.00 Әнұран
07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей
эфир/
09.00 TV-сабақ
18.00 Жаңалық
18.15 Новости
18.30 «Сыралғы» /тікелей
эфир/
19.30 «Дәрігер кеңесі» /
тікелей эфир/
20.00 Д/ф «Әлемнің мәдени
қазынасы»
20.25 «Абай-175»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Әдебиет пен адамзат»
21.30 Новости
22.00 Телесериал «Бәрі де
анам жайлы» (5-серия)
22.35 «Әсем әуен»
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости
23.55 Әнұран

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Өнұраны
06.00 «Неге?» (каз)
07.05 Мистическое шоу «По-
следние 24 часа»
09.10 Х/ф «Иллюзия обмана»
12.00 Х/ф «Иллюзия обма-
на-2»
15.00 «Кел, татуласайық»
18.00 Сериал «Кухня»
20.00 Информбюро
21.00 Т/с «Один против всех»
23.10 Т/с «Махаббатым, кеш
мені»
01.30 «Кел, татуласайық»
03.10 Алдараспан, Нысана,
Шаншар әзілдері
04.00 «Ризамын»
05.00 Әзіл студия

7 КАНАЛ

06.00 «Қуырдақ»
06.15 «Еленген есім»
07.15, 22.20, 04.10 Т/х
«Элиф»
08.20 Т/с «Беги не огляды-
вайся»
13.00, 20.20 Т/х «Жалдамалы
қалындық»
14.00, 03.10 Т/х «Азулы
әулет»
15.00, 02.50 «Q-елі»
15.50, 23.20 Т/с «Женщина в
зеркале»
17.00 Т/с «Тайны госпожи
Кирсановой»
18.10 Т/с «Балабол-2»
19.15 Т/с «Гранд-3»
21.20 Т/х «Тек қана қыздар»
21.50 Т/х «Тақиясыз періште»
00.25 Х/ф «Телохранитель
киллера»
05.00 «Өз ойым»

Сейсенбі - Вторник, 15 қыркүйек

ҚАЗАҚСТАН

06.00, 03.40 Әнұран
06.05 «Қазақ даласының
құпиялары» Деректі фильм
06.30, 14.00,17.00, 20.00,
00.45 AQPAPAT
07.00 «Tansholpan»
10.00, 18.00 «Келін Өні»
12.00 «Niet»
13.35 Тұсаукесер «Қайсар
жан»
14.10, 22.30 Т/х «Фатмагүл».
15.10, 21.30 Т/х «Қанатсыз
құстар-2».
16.10 «Ауылдастар».
16.40 «Konil tolquny».
17.15 «Қызық екен»
20.30 «Ashyq alan»
23.20 Т/х «Ханзада».
01.05 «Ashyq alan»
01.55 «Niet»
03.15 «Ауылдастар».

ХАБАР

06.00, 02.00 ҚР Өнұраны
06.00 Аналитическая про-
грамма «7 күн» повтор
07.15, 18.00 Премьера
«Удачная сделка»
09.15, 17.00 Тұсаукесер
«Qalamaimyn»
10.20, 21.40 Т/с «Жестокий
Стамбул».
11.10 22.25 Т/х
«Құсаиновтар. Өмір жолы».
12.00 Жаңалықтар. Новости
12.30 «COVID-19».
Халықаралық сарапшылар
Алмаз Шарманмен»
13.10 Т/с «Чужое гнездо»
15.00 Тұсаукесер «Бүгін»
Тікелей эфир
16.00, 23.30 Т/х
«Пәленшеевтер-3»
20.00 Д/ф «Әлемнің мәдени
жаңалықтар
20.30 «Біздің назарда».
Тікелей эфир
21.00 Итоги дня
00.35 Деректі драма «Менің
тағдырым»

АСТАНА

06.00 «Ән мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00 «Үздік әзілдер»
08.00 М/ф «Маша и мед-
ведь»
09.30, 22.00 Т/х «Кекеш
келін»
11.00, 21.00 Т/с «Сүлеймен
сұлтан»
12.30, 23.10 Т/х «Құйынды
мекен»
14.00 «Праймериз 2020»
14.05 Vine Time
14.15 М/ф «Буба»
14.40 Т/с «Брак по завеща-
нию»
16.00 «Aitarym bar»
18.00 Т/х «Қызғалдақ»
20.00,01.50 ASTANA TIMES
20.55 Loto 5/36. Прямой
эфир
00.50 Т/х «Тандауым сен»
02.50 «Біреудің есебінен»
деректі драма
03.35 «KazNet»
03.55 Т/с «Пилот междуна-
родных авиалиний»
05.30 «Домашние войны»
ситком

ЕВРАЗИЯ

06.00 Т/х «Последнее коро-
левство»
06.45 «Той заказ»
07.15 «Basty Bagdarlama»
08.00 «Доброе утро»
11.00 «МУЖСКОЕ/ЖЕН-
СКОЕ»
12.00 «Qoslike»
15.35 «На самом деле»
16.45 Т/с «Плата по счет-
чику»
18.00 «Басты Жаңалықтар»
18.45 «Пусть говорят»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВО-
СТИ»
20.50 Т/с «Канцелярская
крыса»
22.00 «П@УТИНА»
22.50 «Канцелярская кры-
са» продолжение
01.10 Ночной кинотеатр
Премьера «Шифр»

02.10 «П@УТИНА»
02.55 Т/х «Последнее коро-
левство»
03.55 «Той заказ»

КТК

07.00 ҚР ӨНҰРАНЫ
07.05 Кешкі жаңалықтар
07.30 Т/х «Аслы-Ферхат»
09.00 Т/х «Аталар сөзі»
09.50 НОВОСТИ
10.30 «Было дело»
12.10 О/д «Морские дьяво-
лы. Рубежи Родины»
14.30 «Хорошая жена»
мелодрама (повтор)
16.30 Т/х «Өмір сабағы»
18.00 Т/х «Кектен туған
махаббат»
19.30 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР
20.00 «Астарлы ақиқат»
21.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВО-
СТИ
21.40 «Хорошая жена»
мелодрама
23.45 О/д «Морские дьяво-
лы. Рубежи Родины»
01.30 «Было дело» (повтор)
02.10 Т/х «Кектен туған
махаббат»
02.50, 04.10 Т/х «Сүйікті
Дениз»

ЖЕТИСУ

07.00 Әнұран
07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей
эфир/
09.00 TV-сабақ
18.00 Жаңалық
18.15 Новости
18.30 «Сыралғы» /тікелей
эфир/
19.30 «Сегодня» /прямой
эфир/
20.00 Д/ф «Әлемнің мәдени
қазынасы»
20.15 «Абай-175»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Арнайы репортаж»
21.30 Новости
22.00 Телесериал «Бәрі де
анам жайлы» (6-серия)
22.35 «Әсем әуен»
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости
23.55 Әнұран

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Өнұраны
06.00, 04.00 «Ризамын»
06.20, 03.10 Алдараспан,
Нысана, Шаншар әзілдері
06.50 Информбюро (повтор)
07.50 Т/с «Ганга»
10.40 «Whats up?»
10.40 Т/с «Один против
всех»
13.00 М/ф «Иван Царевич и
Серый волк-3»
15.00 «Кел, татуласайық»
18.00 Сериал «Кухня»
20.00 Информбюро
23.10 Т/с «Махаббатым,
кеш мені»
01.25 «Кел, татуласайық»
05.00 Әзіл студия

7 КАНАЛ

06.00 «Қуырдақ»
06.15 «Еленген есім»
07.10 «Келесі кім?»
07.50, 22.20, 04.10 Т/х
«Элиф»
09.00,17.00 Т/с «Тайны
госпожи Кирсановой»
10.10 «Измайловский парк
»
11.50, 18.10 Т/с «Бала-
бол-2»
13.00, 20.20, 02.10 Т/х
«Жалдамалы қалындық»
14.00, 03.10 Т/х «Азулы
әулет»
15.00 «Q-елі»
15.50, 23.20 Т/с «Женщина
в зеркале»
19.15 Т/с «Гранд-3»
21.20 Т/х «Тек қана қыздар»
21.50 Т/х «Тақиясыз
періште»
00.25 «Такая Life»
01.10 «Вокруг света за
монетой»
05.00 «Өз ойым»

Сәрсенбі - Среда, 16 қыркүйек

ҚАЗАҚСТАН

06.00, 03.40 Әнұран
06.05 «Қазақ даласының
құпиялары» Деректі
фильм
06.30, 14.00,17.00, 20.00,
00.35 AQPAPAT
07.00 «Tansholpan»
10.00, 18.00 «Келін Өні»
12.00 «Niet»
13.35 «Kelbet»
14.10, 22.30 Т/х
«Фатмагүл».
15.10, 21.30 Т/х «Қанатсыз
құстар-2».
16.10 «Ауылдастар».
16.40 «Konil tolquny».
17.15 «Қызық екен»
20.30 «Ashyq alan»
23.20 Т/х «Ханзада».
01.05 «Ashyq alan»
01.55 «Niet»
03.15 «Ауылдастар».

ХАБАР

06.00, 02.00 ҚР Өнұраны
06.00 Аналитическая про-
грамма «7 күн» повтор
07.15, 18.00 Премьера
«Удачная сделка»
09.15, 17.00 Тұсаукесер
«Qalamaimyn»
10.20, 21.40 Т/с «Жестокий
Стамбул».
11.10 22.25 Т/х
«Құсаиновтар. Өмір
жолы».
12.00 Жаңалықтар. Но-
вести
12.30 «COVID-19».
Халықаралық сарапшылар
Алмаз Шарманмен»
13.10 Т/с «Чужое гнездо»
15.00 Тұсаукесер «Бүгін»
Тікелей эфир
16.00, 23.30 Т/х
«Пәленшеевтер-3»
20.00 Қорытынды
жаңалықтар
20.30 «Біздің назарда».
Тікелей эфир
21.00 Итоги дня
00.35 Деректі драма
«Менің тағдырым»

АСТАНА

06.00 «Ән мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00, 16.55 «Үздік
әзілдер»
08.00, 14.15 М/ф «Маша и
медведь»
09.30, 22.00 Т/х «Кекеш
келін»
11.00, 21.00 Т/с
«Сүлеймен сұлтан»
12.30, 23.20 Т/х «Ұлы
ханша»
14.00 «Праймериз 2020»
14.05 Vine Time
14.40 Т/с «Брак по заве-
щанию»
16.00 «Aitarym bar»
18.00 Т/х «Қызғалдақ»
20.00,01.50 ASTANA TIMES
20.55 Loto 6/49. Прямой
эфир
00.50 Т/х «Тандауым сен»
02.50 «Біреудің есебінен»
деректі драма
03.35 «KazNet»
03.55 Т/с «Аленка из по-
читанки»
05.30 «Домашние войны»
ситком

ЕВРАЗИЯ

06.00 Т/х «Последнее
королевство»
06.45 «Той заказ»
07.15 «Басты
Жаңалықтар»
08.00 «Доброе утро»
11.00 «МУЖСКОЕ/ЖЕН-
СКОЕ»
12.00 «Qoslike»
15.35 «На самом деле»
16.45 Т/с «Плата по счет-
чику»
18.00 «Басты
Жаңалықтар»
18.45 «Пусть говорят»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВО-
СТИ»
20.50 Т/с «Канцелярская
крыса»
22.00 «П@УТИНА»
22.50 «Канцелярская кры-

са» продолжение
01.10 Ночной кинотеатр
«Шифр»
02.10 «П@УТИНА»
02.55 Т/х «Последнее коро-
левство»
03.55 «Той заказ»

КТК

07.00 ҚР ӨНҰРАНЫ
07.05 Кешкі жаңалықтар
07.30 Т/х «Аслы-Ферхат»
09.00 Т/х «Аталар сөзі»
09.50 НОВОСТИ
10.30 «Было дело»
12.10 О/д «Морские дьяво-
лы рубежи родины»
14.30 «Хорошая жена»
мелодрама
16.30 Т/х «Өмір сабағы»
18.00 Т/х «Кектен туған
махаббат»
19.30 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР
20.00 «Астарлы ақиқат»
21.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ
21.40 «Мать за сына» мело-
драма
23.45 О/д «Морские дьяво-
лы рубежи родины»
01.30 «Было дело» (повтор)
02.10 Т/х «Кектен туған
махаббат»
02.50, 04.10 Т/х «Сүйікті
Дениз»

ЖЕТИСУ

07.00 Әнұран
07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей
эфир/
09.00 TV-сабақ
18.00 Жаңалық
18.15 Новости
18.30 «Сыралғы» /тікелей
эфир/
19.30 «Бүгін» /тікелей эфир/
20.00 Д/ф «Әлемнің мәдени
қазынасы»
20.15 «Абай-175»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Экорейд»
21.30 Новости
22.00 Телесериал «Бәрі де
анам жайлы» (7-серия)
22.35 «Әсем әуен»
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости
23.55 Әнұран

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Өнұраны
06.00, 04.00 «Ризамын»
06.20, 03.10 Алдараспан,
Нысана, Шаншар әзілдері
06.50 Информбюро (повтор)
07.50 Т/с «Ганга»
10.00 «Whats up?»
10.30, 21.00 Т/с «Один про-
тив всех»
12.50 М/ф «Иван Царевич и
Серый волк-4»
15.00 «Кел, татуласайық»
18.00 Сериал «Кухня»
20.00 Информбюро
23.10 Т/с «Махаббатым,
кеш мені»
01.25 «Кел, татуласайық»
05.00 Әзіл студия

7 КАНАЛ

06.00 «Қуырдақ»
06.15 «Еленген есім»
07.10 «Келесі кім?»
07.50, 22.20, 04.10 Т/х
«Элиф»
09.00,17.00 Т/с «Тайны
госпожи Кирсановой»
10.10 «Смеяться разреша-
ется »
11.50, 18.10 Т/с «Бала-
бол-2»
13.00, 20.20, 02.10 Т/х
«Жалдамалы қалындық»
14.00, 03.10 Т/х «Азулы
әулет»
15.00 «Q-елі»
15.50, 23.20 Т/с «Женщина
в зеркале»
19.15 Т/с «Война семей»
21.20 Т/х «Тек қана қыздар»
21.50 Т/х «Тақиясыз
періште»
00.25 «Такая Life»
01.00 «Вокруг света за
монетой»
05.00 «Өз ойым»

ТАРАЗЫ

МИНИСТРДІҢ ЖҰМЫС САПАРЫ

Өз сөзінде Денсаулық сақтау министрі Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстан халқына Жолдауында 13 жаңа жұқпалы аурулар ауруханасын салу міндетін қойғанын айтты. *«Қазіргі уақытта өңірлерде әкімдіктер 12 модульдік инфекциялық аурухана құрылысының және биыл қазан айында пайдалануға берілетін бір аурухананы қайта жаңартуға кірісті. Бұл пандемияның ықтимал екінші толқынына дайындық және халықты уақтылы, сапалы көмекпен қамтамасыз етуге мүмкіндік береді. Осылайша, қосымша 2 700 инфекциялық төсек-орын ашылады»*, – деді А.Цой.

Айта кетейік, Еркін ауылындағы медициналық нысан бір ауысымда 100 келушіні қабылдай алады. Медициналық-санитарлық алғашқы көмек көрсететін мекеменің аумағы 1100 шаршы метр және 14 500 адамға арналған.

Алматы облысы Денсаулық сақтау басқармасының басшысы Өмірзақ Ниязбековтың сөзінше, медициналық мекеме сегіз бөлімнен тұрады және биыл қазан айында пайдалануға беріледі. Аурухана 200 төсек-орынға арналған, мұнда 400-ден астам адам жұмыс істейді.

Денсаулық сақтау басқармасы басшысының мәліметінше, бүгінгі таңда инфекциялық төсек саны 520-дан 180-ге дейін, ал провизорлық төсек-орын саны 3 560-тан 707-ге

ІС САПАРМЕН ӨҢІРЛЕРДІ АРАЛАҒАН ҚР ДЕНСАУЛЫҚ САҚТАУ МИНИСТРІ АЛЕКСЕЙ ЦОЙ АЛМАТЫ ОБЛЫСЫНДА ДА БОЛДЫ. ОЛ ЕРКІН АУЫЛЫНДАҒЫ ТҰРҒЫНДАРҒА АРНАП САЛЫНЫП ЖАТҚАН ДӘРІГЕРЛІК АМБУЛАТОРИЯНЫҢ ҚҰРЫЛЫСЫМЕН ТАНЫСТЫ, 13 МОДУЛЬДІК ЖҰҚПАЛЫ АУРУЛАР АУРУХАНАСЫНЫҢ БІРІНІҢ ҚҰРЫЛЫС АЛАҒЫНА ДА БАРДЫ.

НАУҚАСТЫ ЖЫЛЫ СӨЗБЕН ДЕ ЕМДЕУГЕ БОЛАДЫ

МАМАНДЫҒЫ - МАҚТАНЫШЫ

Медицинаның негізгі күші саналатын медбикелер сырқаттың сауығып, аяғына тұрып кеткеніне дейін бәйек болады. Яғни, жауапкершілік жүгінің көбі медбикеке түсетіні белгілі. Бүгінгі мақаламыздың желісі медицина саласында тапжылмай 35 жыл еңбек етіп келетін білікті маман, үшінші санаттағы медбике Айнагүл Бегалинова туралы өрбімек.

Денсаулық сақтау саласының үздігі, білікті маман Айнагүл Ақашқызы 1985 жылы Талдықорған қаласындағы медициналық училищені бітірген. Алғашқы еңбек жолын Балпық би ауылындағы Туберкулез стационарынан бастап, он жылдың ішінде өзінің қарым-қабілетін таныта жүріп Текелі қаласына ауысады.

Текелі қаласындағы аурухананың жүйке аурулар, одан кейін жұқпалы аурулар бөлімінде қызмет ете жүріп, өзінің жарты өмірінің қалай өте шыққанын білмей қалғанын айтады.

«Алғашында қандай мамандық таңдау жайын ойламадым. Өйткені әкем кішкене кезімізден бізге дәрігер боласыңдар деп құлағымызға сіңіріп тастаған. Екі әпкем де осы салада. Біреуі зейнетке шықты, екіншісі зейнет жасына жетіп қалды.

Әкеміз малшы болған. Ол тұста дәрігерлерге аса мұқтаждық болды ғой. Сол үшін үш қызының да дәрігерлік мамандықты иеленсе екен деген арманы болса керек-ті. Үйде 10 баламыз. Әкемнің айтқанымен дәрігерлік мамандықты таңдасам да, жұмысымды қатты жақсы көремін» – деп ағынан жарылды кейіпкеріміз.

Ол еңбек ете жүріп отбасылы болды, ана атанды. Бүгінде Алла берген ұлының

қызығын көруде.

«Жалғыз ұлым бар. Ендігі арманым сол ұлымның қызығын көріп, немере сүйіп, әже атанғым келеді. Карантин тұсында үйімізге бармай, туыстарым мен баламды бірнеше айлап көрмедім. Себебі, жұқпалы аурулар бөлімінде жүргесін тіпті қиын ғой. Ауру жұқпасын деп барлық талапты орындадық», – деген Айнагүл Ақашқызы барша халықты дүр сілкіндірген коронавируспен күресте дәрігерлер денсаулықтарына төнген қауіпке қарамастан, күні-түні аянбай еңбек еткенін айтады. «Әлі күнге індетпен күрес жүйелі жалғасуда. Алғашында елі-мізде науқастармен тікелей қатынаста болған дәрігерлердің басым көпшілігі вирус жұқтырып, емханалар карантинге жабылғаны баршамызға аян. Ауру жұқтыру қаупі мамандардың өзіне тікелей байланысты болды. Жұмыс тәжірибесі жеткілікті маман өзін де, пациенттерді де қорғай алады. Шыны керек,

жұмыс істеген осыншама жылда қазіргідей жағдаймен бірінші рет ұшырасып тұрмын. Адамдар түн демей, күн демей, бірінен соң бірі түсті. Ұйқы дегенді ұмыттық. Күн ара бір тәулікке шығамыз. Дем жетпей қиналған адамдар, жөтелі асқынған адамдар. Түрлі науқастармен жұмыс жасадық. Өте қиын кезді бастан кештік. Үстіміздегі киімнің өзі ауа өткізбейді. Салмағы да біршама. Дегенмен, бұл бізге берілген сынақ деп білемін. Ел біздің

дейін қысқарды. Облыста коронавирус инфекциясы анықталған адамдарға арналған 100 реанимациялық төсек бар. Ауруханаларда 303 ӨЖЖ аппараты бар 15 қыркүйекке қарай олардың саны 507 бірлікке жетеді. Медициналық ұйымдарда 634 оттегі концентраторы бар, жергілікті бюджет есебінен тағы 100 дана және демеушілік көмек есебінен 90 дана сатып алу рәсімі жүргізілуде.

Медициналық ұйымдарға оттегі станциясын және 15 рентген аппаратын орнату үшін жергілікті бюджеттен қосымша 763 млн теңге бөлінеді. Медициналық ұйымдарда дәрі-дәрмек пен дезинфекциялық құралдардың қоры жеткілікті. Өңірдегі инфекциялық және провизорлық стационарларда 215 150 антипиретикалық, 45 535 вирусқа қарсы препарат, сондай-ақ 255 157 антибиотик бар.

Аймақта 8 ПТР-зертхана жұмыс істейді. Облыстық ветеринариялық қызметтің ПТР-зертханасының потенциалын пайдалану арқылы және 1 тамыздан бастап жеке меншік зертханалармен жасалған шарт есебінен тестілеу көлемі тәулігіне 3 мыңға дейін артады.

Іссапар барысында ҚР Денсаулық сақтау министрі А.Цой Талдықорған қаласындағы көпбейінді аурухана базасында биыл шілде айында ашылған COVID орталығының жұмысымен де танысты.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

көмегімізге мұқтаж. Біз оны сезінеміз» – дейді ол.

Ойлап қарасақ, күллі байлықтың жиынтығы ақша яки таудай үйілген алтын емес, деннің саулығы ғана. Сол себепті, басымыз ауырып, балтырымыз сыздай қалса ем іздеп, бөріміз алдына баратын дәрігерлер қауымының қоғамдағы орны да ерекше. Ақ халатты абзал жандардың еңбектері қандай марапатқа болса да лайық.

«Өздеріңіз білетіндей, дәрігер мен медбикелер бірнеше айлап үйіне барған жоқ. Аяқтан тік тұрып қызмет етті. Дегенмен, басшылық еңбегімізді елпекерді. Үйге бармаған кезде бізді Текелі қаласындағы «Швейцария» мейрамханасына орналастырды. Ол жерде тамақ, қызмет бәрі жоғары деңгейде болды. Айлығымыз да еселеніп төленді. Еңбегімізді бағалап, құрмет көрсетіп жатқан жандарға алғысымды білдіргім келеді. Бұл қиын сәттен бірлігімізбен, ынтымағымызбен жеңіп шығамыз. Мен оған кәміл сенемін. «Ауырып ем іздегенше, ауырмаудың жолын ізде» демекші, бұл жағдайда ең алдымен спортпен шұғылданып, иммунитетті көтеретін өнімдерді пайдаланған дұрыс. Таза ауада ұзақ жүріп, жиын, басқосуларды азайтқан жөн. Кішкентай баласы бар ата-аналарға айтарым, баланың дұрыс тамақтануына баса көңіл бөлу керек. Сақтық шараларын барынша ұстансақ, біз жеңбейтін індет жоқ деп ойлаймын. Ең бастысы - ел болып күресуді тоқтатпауымыз керек. Бұл уақытта сынақ», – дейді медбике Айнагүл Ақашқызы.

Медицина қызметкері болу адамға жарық сыйлау деген сөз іспетті. Олай болса, тек ісімен ғана емес сөзімен де емдей білетін Айнагүл апайымыз сияқты ақ халатты абзал жандарымыз көп болса екен деп тілейміз.

Әңгіме

Күндегі әдетімен Нақыпбек Ертістің жағасымен итін жетелеп, бір шай қайнатымдай қыдырған. Әрі өткен, бері өткен кешкі салқынмен серуен құратындардың мұның тазысына қызықпай өтетіндері жоқ. Ұшарды бұрыннан көріп жүргендер оған сүйсіне көз тігіп, иесіне өте бір сыпайы сәлемдесіп өтсе, бұларды алғаш көргендер иті туралы білуге құмар. «Қай туған боласыз?», «Осы қаланың тұрғыны боласыз ба?» сынды сауалдарын қойып әуре болмай-ақ таныстықты Ұшардың жөн-жосығын сұраудан немесе бұрын-соңды тазы итті көрмегендей оны мақтаудан бастайды: «Туысқан, мынау нағыз құмай тазы болар, ә?», «Аңға салып тұрасыз ба?», «Мұны қайдан алып жүрсіз?» десе, қайсыбірі «Шіркін, мынауыңыз нағыз қасқырға түсетін құмай тазы екен де?», «Паһ, шіркіннің бітімі бөлек жаралған екен!», «Апыр-ай, мұндай иттің сырттанын бұрын-соңды көрмеппін!» деп, үйірлісе кететін. Әсіресе, балалар тазыны қызықтауға құмар. Ұшардың оларда жұмысы шамалы. «Бұрын-соңды ит көрмегендей неге менің төңірегіме келіп, үймелей бересіңдер?» дегендей аса бір сабырлықпен бей-жай тұра беруден танған емес. Бұл мақтау-мадаққа Ұшар соншалықты өнжарлық танытқанмен, оның иесі Нақаңның мұндай әңгімелер жанына жаға түсер еді. Қанша дегенмен «Атың жақсы екен», «Итің жақсы екен» десе, төбесі көкке жеткендей марқайып қалатын қазақтың баласы емес пе, итінің өнерін тәптіштеп айтудан немесе мақтаушылардың лебізіне лепіріп кетпесе де «Ие, солай» дегендей басын шұлғып, болмаса «Дұрыс айтасыз, қазір алғыр құмайлардың тұқымы құрып барады ғой» деп, өзі де қоштап қояр еді. Шынында денесінде бір кесек артық еті жоқ, сүйекті біткен тұрқына тықыр түкті теріні қаптап қойғандай көрінер еді. Санап алардай қабырғалары анық көрініп тұрғандықтан, олардың жұмырлана жуан жаратылысы бірден байқалады. Маңдайы үлкен адамның қарысындай, сәл қызараңқы қос жанары шоқтай жайнап, өзінің табиғатына тән ірі жаратқан жүгіру, қуғанына жету дейтін өнеріне сұранғандай үш өрім қайыс жетек жібін кере тартып қояды. Сіңірлі алдыңғы аяқтары ұзын, ал садақтай иілген артқы аяқтарының ұзындығы алдыңғы аяқтарынан ұзын болмаса кем емес. Білеуленіп, сыртынан көрініп тұрған бұлшық еттері серпіле жүгіру үшін әбден жетілгендей. Күлдіреуіш бел, арқа сүйектері түзу, кеудесі жүйрік аттың кеудесі сияқты алшақ.

Тазыны көріп, жанынан ұзай алмай жүрген жас жігіт:

— Шіркін-ай, осындай да ит болады екен, нағыз көрмеге қойып, жұртқа көрсететіндей-ақ хайуан екен, — деген.

— Шырағым, бұл көрмеде тұратын асыл тұқымды мал емес. Бұл қаша құтылатын, қуса жететін, тек жүгіру үшін жаралған ит. — Тазының иесі жігіттің сөзі мақтау, мадақтау тұрғысынан айтылғаны ұнап тұрса да ренжіген сыңай танытқан.

— Кешіріңіз ағасы, тазыңыз өрен сұлу көрінген соң айтып едім. Желпілдеген жібектей қос құлағындағы шашақтары да әдемі екен.

— Иә, шырағым, бұл нағыз қазақы тазының «қырып сал» дейтін, қазір жоғалуға айналған тұқымы ғой.

— Тазыңызды аңға шығарып, қызығын көріп жүрген боларсыз?

Нақаң жігіттің осы сауалынан кейін біраз ойланып барып:

— Қызметтен қол тимейді ғой. Былтырғы жөне өткен қыста ғана саятшылыққа шыққанымыз болмаса, сол аңшылықтың сәті келе бермейді, — деді де өз жолына қарай бұрыла берген. Оның үстіне иті де біздіген тұмсығымен иесінің тілерсегін түртіп, «тұра береміз бе?» дегендей мазасыздана бастаған. Итінің мойнындағы арнайы тапсырыспен осы қаладағы бір зергеріне жасатқан жылтырауық, текті тас орнатылған күміс қаптырмалары бар қарғыбауы мен иленген ақ қайысты итінің жирен түсіне ұқсас күрең бояумен боятып, шығырықтатып, қолға ұстайтын шашақты бүлдіргіге ұқсас жалпақ қайысы — бәрі-бәрі әдемі тазының одан әрмен көркін арттыра түсер еді. Ерте көктем мен қара суықты күзде, сонан кейін қыс айларында осындай серуенге шыққан кезде тағы да шебер тігіншілерге оқаның алтын түстес жіптерінен дөдегелеріне шашақ төктіріп, оюлатып жасаттырған қызыл жабуымен итін осылай кешкілік серуендетіп жүрген кезде бұлардың жанынан бірде-бір жүргінші тоқтамай өте

ИТ — ҒҰЖЫР

алмас еді. Ол аздай Семейдің қызыл шұнақ аязы түскен кезде итінің төрт аяғына киізбен астарлап жұмсақ былғарыдан мәсі сияқты ғып тіктірген қоныштары сирағына байланатын шолақ етіктері ит тұқымына жасалатын керемет күтімнің, ерекше салтанаттың үлгісіндей көрінер еді. Тазысымен саят құрып, алғырлығын тамашалағаннан гөрі осылайша жұрттың мадағын естіп, танданыстарына көңілін марқайтып жүрген Нақаң үшін ерекше ләззатты көрінетін. Жұрттың біразы тұқым-тұрқы бөлек тазыдан да оның Батыстың байлықтан бастары айналған кербез сұлулардың сөнге ұстайтын түрлі-түсті иттерін жасандырып, жетелеп жүретін иттері сияқты ерекше салтанатты әбзелдері мен «киімдеріне» таңырқай қарайтын. Таңырқай қарайтындардың көбінің іштерінде:

«Е, бір облыстың жаза басқандарының ақ-қарасына төрелік айтып, жазасын белгілеп отыратын сот төрағасының итін ерке баласын күткендей жұртта бола бермейтін қылығына қызғаныштан гөрі соған ұқсас осынша асыптасуға бола ма екен?» дейтін бір сезім оянатын. Айтты-айтпады, кешегі жарты әлемді жайпаған фашистермен соғыстың салған жарасын жұртшылық жалап жаза алмай жатқан заман, иттерін бұлайша сәндендіргенді қойып, тойып тамақ іше алмай, жамаусыз киім кие алмай жүрген уақытта бұл көзге күйік сияқты көрінетін.

Алайда, ол туралы ой Нақаңның басына келе қоймаған болатын. Ол кешкі серуенін аяқтап, үйіне қайтып келе жатқанда, жаңа жолыққан жас жігіттің: «Тазыңызды аңға шығарып, қызығын көріп жүрген боларсыз?» деген сауалы ойына орала берген. Күні кешегі соғыстың соңғы жылдарында иесі майданнан жараланып оралған соң бір үйлі жанды ғана емес, бүкіл ауылдың біраз адамдарын қызылсыратпай елік пен қоянның етімен асыраған, оның сыртында бір қыста 85 түлкі алған атағы бар Керім досының Ұшары қазір ойласа, сол жігіт айтқандай, көрмеге қойылған қуыршақ итке айналыпты. Алдына қойылған итаяқ-астауына піскен ет пен арнайы дайындалған асын құйып, күндіз-түні арнайы төсеніші бар бөлмесінен шығармай, тек жұмыстан қолы қалт еткен кездерінде жетек жібінен босатпай серуендеткеннен басқа, бір-екі дүркін саятқа шығарып, облыс басшыларын риза қылғанынан басқа бауырын жаздырып, жүгіртіп көрмепті. Күтімде тұрған «тұтқын» сияқты екен. Адамдай есті ит арнаулы өз әжетханасында қажетін уақтылы өтеуден де жаңылмайды.

Бұдан екі жылдан астам уақыт бұрын Нақаң жазғы демалысында сонау шығыста, Тарбағатайдың бір қойнауындағы терең сайдың аңғарын сағалап жатқан Қызылсайдағы ағайындарының есен-саулығын білуге арнайы келген. Одан басқа оның елге келудегі тағы бір ішкі есебі бар болатын. Бала досы Керімге арнайы жолығып, соңғы екі-үш жылдың беделінде атағы жалпақ жұртқа аңыз болып жайылып кеткен Ұшар атты тазысын қалайда қолға түсіруді ойлаған. Өзі де бүкіл бір аймақты ашса алақанында, жұмса жұдырығында ұстап отырған облыс басшыларының жоғарғы санатында болғандықтан, солардың басын қосып, әсіресе бірінші хатшы, облатком төрағасы бастаған өңшең жайсаң мен қасқалардың бес-алтауын қосып, алғашқы қарда саят құрдырып, қызыққа бір батыру көптен қиялында жүретін.

Әрине, облыс жерінде бүркіт ұшырып, ит жүгіртіп жүрген дәмелі аңшыларды жинап, қазанын қамдап, қосын ондап дегендей екі-үш күндік салбурын ұйымдастыруға болар еді, ондай ұзақ уақытты өңшең іргелі кеңселердің иесі болып отырған қаратаяқ-басшыларға кім беріпті? Бар ойы түлкісі жиі ұшырасар жақын аудандардың біріне барып бірер күндік қана саятшылық құрып қайтса, аудан басшылары мінер ат, ішіп-жем дегендерді қуана-қуана әзірлер еді. Ол үшін «Өзімдікі деген басын ұстайды» дегендей, алайда Қызылсайдағы атақты Ұшар тазыны қолға түсіру қажет. «Мынау өзімнің итім еді» деп өнерін басшыларына бір көрсетсе, әрине, беделіне беделі үстемелері сөзсіз. Көкейге ұя салған қиял орындалса ғана игілік.

Сөйтіп, Нақаң екі-үш жылдан бері жолы түспей жүрген туған ауылына зайыбы Зейнепті және бірі балабақшада, бірі мектепте жүрген қызы мен ұлын алып, артынып-тартынып дегендей, ауылына жеткен.

Әрине, алақандай сай аңғарындағы ауылдан шыққан облсоттың төрағасы болып отырған жерлестерін ауылы қолдарына қызыл ұстап шықпады демесек, жайылып төсек, жатып жастық болып дегендей жік-жапар болысып қарсы алсын. Әрине, қайсыбірі туыстық, қайбірі жерлестік алғаусыз сезіммен қарсы алса, кейбір пысықай ауыл басшыларының күні ертең бастарына іс түсе қалса, бүкіл облыстың төбе биі сияқты болып отырған жерлестерінің шапағатынан үміт күтетіндері де жоқ емес.

Нақаң, қанша дегенмен көрегенді отбасынан шыққан, оның үстіне, сонау

астанада соғысқа дейін-ақ білім алып келген оқығаны, тоқығаны бар азамат емес пе, қарашаңырақты ұстап отырған інісі Сақыпбектің үйіне түсіп, бір шай ішкен соң жотаның төбесіндегі қорымға барып, әке-шешелерінің басына барып бет сипап, «сәлемдесіп» қайтқан. Сырт көзден жасқанып, құран оқыта алмаған. Жұртқа сеніп болар ма?! Біреуі болмаса біреуі «коммунист әрі облсоттың төрағасы феодалдық көзқарастан арыла алмай жүрген діншіл екен» десе, ертеңгі күні не болмақ. Сондықтан құранды қирағатай алатын қайсыбір ағайындары зират басына бірге ілесіп барса да, оларға өтініш айта алмаған.

Ол елден бұрын бақандай жеті жыл бойы бірге оқыған сыныптас досы Керімнің үйіне бала-шағасын ертіп, кіріп шыққан. Ауыл балаларын қызықтырып, сәйгүліктей жұтынып тұрған «Қарлығаш» дейтін балаларға арналған көгала велосипедті сыныптасының ұлына арнап алып келген. Ол заманда балаларға арналған мұндай көлік басқаларды қойғанда колхоз бастығының баласы да тақым артып көрмеген дүниесі. Демек, бұл Қызылсайдың топырағына алғаш рет із түсірген дүние болатын.

— Есебім бойынша, мына Арыстан батыр да төртінші-бесінші сыныптарда оқитын болар. Әкемнің досы әкелген сыйлығы деп мініп жүрсін деген оймен әдейі әкеліп отырмын, — деп, Нақаң да майдалаған. Әрине, мұндай кесек тартуды ұлына әдейі арнап, сыныптас досы әрі бүкіл облыс аумағына төбе билік жүргізіп отырған адамның басын айналдырардай биіктегі лауазым иесінің колхоздың қатардағы есепшісі болып жүрген Керімді қос санап, алдымен осылардың босағасынан аттауы, ол аздай әлі бұл төңіректе ешкімнің қолы жетпей жүрген шайтан арбаны мұның ұлы Арыстанға сыйлауы оның төбесін көкке екі-ақ елі жетпей тұрғандай күйге бөлеген.

— Бір-екі күн қонағым болмай жібермеймін, — деп бұл да ағынан жарылсын. — Қазір мал сойып, кешкілік колхоз басшыларын шақырамын. Бәрі де өзіңізбен дастарқандас болуды армандап жүрген жандар ғой...

— Өй, Керімжан-ау, «өзіңізбен» деп неге сызылып отырсың? Бала кезден қысқа күнде қырық рет ренжісіп, қырық рет татуласқан, ол аз болса, жеті жыл бірге оқыған жылдарды обалсынсаңшы. Бұдан былай «сіз» деп сызылсаң көрмей кетуге де бармын, — деп, Нақаң досының бетіне қарағанда оқ пен отты көріп келген Керімнің көңілі бос екен, еңкілдеп келіп, досын құшағына алған.

– Қайран досым-ай, жаратылысың бөлек-ау. Тек аман жүрші, – деп толғана бастаған сөзін Нақаң бөлді:

– Сені соншама сентимальный деп ойламаппын. Сыныбымыздағы ең беделді, ең озат оқушы сен едің ғой. Мына бәйбішең Бәтіш сұлудан бастап, барша қыздардың қиялдарындағы үлгілі азаматы сен емес пе едің. Әттең, қартайған әке-шешенің жалғызымын деп оқуға бара алмадың. Одан келіп, қу соғыс жолынды кесті... Е, қойшы, мен де қай-қайдағыны айтып кеттім-ау. Айтайын дегенім, бүгін мал соймай-ақ та қой, колхоз басшыларын шақырмай-ақ та қой. Өзіміз мына Зейнеш екеуіміз бір кешкілік келіп, қонақ болып аттанамыз. Қазір рұқсат бер, – деп орнынан тұруға ыңғайлана бастаған.

– Онда құрдас-ау, қай күні келе алатыныңды айтып кет. Дайындалып дегендей... – Керімнің зайыбы Бәтіш те әңгіменің төтесіне көшкен.

– Үш-төрт күннен соң қайтамыз. Бастан асып жатқан шаруалар бар. Қайтар күні өздеріңе келіп қонамыз. Мал сойып, қосымша қонақ шақырудың қажеті жоқ.

Нақыпбектің бұл өтінішін досы орындай алған жоқ. Сот төрағасының қайтар күнін біліп алды да, колхоз бастығын, ауыл белсенділерін қоса шақырған. Өздері кезекке тұрып, біреуі түстік, біреуі кештік деп, облыстан келген аса құрметті қонақтарын құрақ ұшып, қонақ еткен болатын. Нақаңның қатардағы есепші сыныптасына деген ықыласын байқаған олар Керім мен Бәтішті де қатардан қалдырмай бірге шақырған. Сыныптас облсоттың төрағасына ілесіп жүрген Керімнің де шлөпісін шекелете кидіргені де рас еді. Бұл шіркін қалай мақтанбасын, тіпті мұның сыныптасының осы ауылға келіп жатқанын естіген аудан басшылары да арнайы келіп, Нақаңа сәлем беріп кетіпті. Әрине, колхоз басшылары Керімнің үйіне келіп, Нақаңмен тағы бір күн дәмдес болуға қуана-қуана келіскен.

Кішігірім тойға бергісіз отырыс ойдағыдай көңілді өткен. Колхоздың сорпа бетіне шығар тәмам белсендісі дәрежелеріне қарай – бастық, қос орынбасары, бас есепші, бас зоотехник, бас мал дәрігері, мектеп директоры дегендей дүркін-дүркін, қайталап-қайталап, тост көтеріскен. Нақаңның, біздің Нақыпбектің туған інісі Сақыпбек келіншегімен келіп, қонақтарды аяқтарынан тік тұрып, бар ынталарымен күткен. Колхоз басшылары жалғыз Нақаңның көңілінен шығуға тырысса, осы «Екпінді» колхозының көп жылдар сиыршысы болған, соңғы екі жылдан бері сиыр фермаларының меңгерушісі деген лауазымға ойда-жоқта ие болған Сақыпбек болса, әсіресе өз басшыларының көңілінен шығу үшін барын салып жүргенін тіпті сырт көздің өзі бірден байқар еді.

Қонақтар түннің бір уақытына дейін осы үйге қонағлы отырған Нақаңмен қимай қоштасып, әрең тарасқан. Нақаң төсек салар кезде Бәтішке бір қызық өтініш айтқан:

– Досыммен дұрыстап әңгімелесуге де уақыт болмады. Бүгін түнде бір өткен-кеткенді армансыз еске түсірейік. Екеуімізге төсекті бір бөлмеге саларсың. Ал бала-шағаларыңмен қайда жататындарыңды өздерің шешерсіндер, – деген. Оның соншалықты биік қызметте жүрсе де бала кездегі достыққа сонша адалдығын дәлелдеп тұрған соңғы ұсынысы Керім мен Бәтішті де толқытпай қалған жоқ. Сезімтал Бәтіш толқи жүріп, тіпті, облсоттың төрағасы жан-тәнімен сыйлайтын Керімнің зайыбы болғаны үшін өзін соншалықты бақытты сезінгені де рас. Бәтекең өздері жатып жүрген төргі бөлмеге екі жігітке төсекті бірге салып, қажет болып қалса деп, бар мәзірін тасып, шағын дастарқан жасап қойған.

Нақаң мәңгі көнермейтін достық үшін деп, Қызылсайдың адал да ақжүрек әрі еңбекқор халқы үшін деп және Керімнің достыққа адал, үлкен жүректі жанашыры Нақаң үшін ащы судан екі-үш дүркін көтерген соң екеуі де төсекке әрең жетіп құлаған.

Ертең ертелетіп жүреміз деген соң Сақыпбектің үйінде қонған Нақаңның бала-шағасы мен көлігін айдаушы жігіті бұлар қонған үйге ертелетіп-ақ келгенмен, қонақтар түс ауғанша үйден шыға алмаған. Аға-жеңгесіне сау болыңдар айтуға келіншегімен келген Сақыпбектер екінші рет шайға отырған кезде ғана өңі-түсі айдайар қуғандай түрге енген төрағасы әрең оянған. Қырынып-жуынып дегендей, өзін-өзі жөнге келтіріп болғанша тағы да ет асым уақыт өткен. Қонақтарға деген қоржын-қоландарын бұл ауылдың адамдары әрі көрмеген кер маралдай керілген жаркылдап тұрған «Победа» машинасына салып болған соң, олар көлікке мінерде Керім досынан бұйымтай сұраған.

– Өзім де осы сөзіңді тосып тұр едім, – деген Нақыпбек бала досының бетіне сынай

қарап.

– Иә, бұйымтайсыз қазақ жүре ме? Сұрарымды қимауың, қиналуың мүмкін, алайда бұйымтайым екеуіміздің адал досығымызың дәнекері болсын... Қорықпа, Бәтішінді сұрамаймын. Өзімде де бір сұлу бар... – Ол өз сөзіне өзі риза болғандай қарқылдап күліп алған. – Досым, ұлымыз Арыстанды бетке қалқан ғып қалап келгенімді берсең – алдым, бергің келмесе, ол патша көңіліңнің шешімі деп өкпелемей аттанармын. Майданға барғанша бірер жыл, одан оралған соң екі жылдай қызығын көрген Ұшарыңның қалған қызығын маған қый. Менің башы, қосшыларым бар, соларға мұның өнерін көрсетіп, «Досым сыйлап еді» деп жүрейін...

Керім үшкір сүйек жұтып қойғандай бірден ештеңе дей алмай тұрып қалған. Баласындай мәпелеп, жанына жақын көрген қымбаттысына, қоян-түлкіге салып жүрген, тіпті екі дүркін көкжал арланды да алған Ұшарына сөз салар деп ойлап та көрмепті.

– Арыстанымның атын айтып, қалауынды қапысыз көздеп-ақ келген екенсің, досым. Қиналсам да сөзіңнің садағасы, «жеті қазынамның бірі» ғана емес, бірегейі еді, қидым, – деп отыра кеткен.

Бекер обалы қане, Нақыпбек қалаға келген күні-ақ Ұшардың бар жағдайын жасауға тырысқан. Қадірі аз, қарасы көп әрі тұқымдағы иттер сияқты ауладағы үйшікке жатқызбай, үйіндегі шағындау бір бөлмені соған арнап, жұмсақ жатар орын әзірлеткен. Үйдің ішінде ермен-еркін бос жүргенмен көшеге кешкілік серуендетуге шығарғанда қарғыбауына қайыс бауын жалғап, жетекке алар еді. Өзі де есті жануар текті тұқымнан екенін көрсетіп, бөтен кісі көрсе ырылдау, ұру сияқты иттік мінез танытушы немесе дастарқан үстіндегі тамаққа көз салып, сұғанақтық көрсетуді мүлде білмейтін. Келген күні бұрышқа қойған әжетхана есебіндегі арнаулы ыдыстың не үшін қойылғанын бір көрсеткен соң тәртіптен танған емес. Құм салынған ыдысын тазалау, аптасына бір рет сабынды сумен жуындыру, еркелетіп, «күшім-күшім» деп басынан сипау сияқты шаруаларды алғашқы кезде Нақаңның өзі орындап жүргенмен, кейіндері бұл міндеттерді алтыншы сыныпта оқып жүрген ұлы Алмас басы бүтін өз мойнына алған. Сабақтан келе салып, итін аталптырым аула ішінде біраз жүгіртіп бой жаздыратын.

Нақаңның бедел салып, қалап-сұрап әкелген Ұшары мұның үмітін артығымен ақтаған. Ең алдымен тәрбиелі ақылдылығы еді. Отыр, тұр, жүр деген бұйрығынды бұлжытпайтын. Ауылда машинаға мініп дәндемесе де «келе ғой» деген сөзді естісімен-ақ секіріп келіп, машинадағы көрсеткен орынға шоқайып отыра кетеді. Алғаш рет Абыралы қырқаларына бірнеше атпен саятқа шыққанда да Нақаңның «келе ғой» деуі мұң екен, бұрыннан үйренген әдеті болса керек, ердің алдына секіріп отыра кеткен. Қайта мұндайды көрмеген Нақаң мінген ат үркіп, ала жөнелмек болып еді, иттің қайда кеткенін түсіне алмаған жануар біраз шауып барып тынышталған. Бұл кезде Керімнің ақылымен тұлыбының шалғайымен орап, қымтап алған да болатын.

– Ұшарым бұрыннан атқа мінгесіп үйренген ит қой, – деп тазының мына қылығына таңырқап тұрған саятшыларға маңыздана қараған.

Жолдары болғанда сол күні аппақ қардың үстімен көшпелі жалын сияқты қып-қызыл болып қашқан төрт түлкінің бірде-біреуін жібермей бір-екі бел асырмай қуып жетіп, басып қалған. Өзі де айналаға көз салып, сақ отырған тазы «Өне кетті!» деген сөзді ести сала лып етіп, ат үстінен секіріп түсіп, зулай жөнелетін. Бұлтарға қашқан қызыл жалынның соңына түскен қызғылт жирен дене серпіле секіргенде алты-жеті құлаш жерді бір-ақ аттап, әне-міне дегенше қуып жетіп, таңынан көтере төңкеріп тастап, бірден түлкінің алқымына ауыз салады екен. Бұрын-соңды алғыр құмай мен тұз тағысының – бірінің адамдардың қызығы үшін немесе қызыл тұмағы үшін, енді бірі қу жаны үшін арпалысын алғаш көрген облыстың басшылары қиқуласып, далбаңдай шауып келген кезде талай тұз тағысының сорын қайнатып үйренген тазы шыбын жанын ұшырып үлгіргеніне әбден сенімді сияқты жырта қарыс аранын түлкінің алқымынан босатып, иесіне масаттана қарап тұрар еді. Ұшар әр түлкіні алған сайын Нақаң басшыларының дәрежесіне қарай атап: «Мынаны сізге байладым. Мына ауылға оралған соң жігіттерге терісін сыпырттырып, мамандарға илетіп, шеберлерге тіктіріп, сізге тымақ күйінде бір-ақ сыйлаймын», – дер еді.

– Апыр-ай, Нақыпбек Егізбекович, тазыңызды қалай жақсы тәрбиелегенсіз?! – деген облысқа басшы болып келгеніне екі-үш ай ғана болған бірінші хатшы ризалығын жасыра алмай. Нақаң «Бұл итті тәрбиелеп, үйреткен ауылдағы бір досым еді» дей алмады. Сипай қамшылап, Керімнен естіген «ит тәрбиесі» жөніндегі әңгімесін айтқан. Бір азаматтығы «мен сүйттім-бүйттім» немесе «ол бүйтті-сүйтті» демей сөйлеген.

– «Бүркіт тамағы үшін, ит иесі үшін алады» дегенді атам қазақ бекер айтпаған ғой. Бүркіттің алған аңынан иелері қолма-қол жылы-жұмсағынан құсына сыбаға қақшытады. Ал, тазыға алған түлкісінен сыбаға беріп дөндетсең, ол түлкінің терісін бүлдіріп, аузын кез-келген жеріне салып жіберуі де мүмкін. Сондықтан да тазы итке шикі ет беруге де болмайды.

Әрине, бірінші хатшының «иттің тілін білетін» азаматқа қатты риза болғаны рас еді.

Нақаң алғашқы саятшылықтан кейін екінші дүркін барып, басқа басшыларға деп тағы үш түлкіні сыбағаға бір-бір түлкіден үлестіріп келген күні еліндегі аудандық соттан жайсыз хабар жеткен. Дәл туған ауылы «Екпінді» колхозындағы бір жанашырдың домалақ арызы бойынша ауданнан арнайы жасақталған комиссия тексерген кезде анау-мынау емес, тұп-тура жиырмаға жуық егізше қағазда болғанмен, табында із-түзсіз жоқ болып шығыпты.

Аудандық соттың төрағасы істің мән-жайы анықталған соң, дызақ қағып, бастығы Нақаңның үйіндегі телефонның түн ортасында безілдеткен. Сиыршысынан бастап, колхоз бастығына дейінгі кемі төрт-бес кісіні қамтитын ұйымдасқан қылмыстың төбесі көрініп тұр екен. Әрине, «Қолдарыңмен істеген қылмыстарыңды мойындарыңмен көтеріңдер» деп, әрқайсысын істеген әрекеттеріне қарай жазаларын кесіп-кесіп беру соншалықты қиын да шаруа емес екен. Құдай ұрғанда, қара тізімге іліккендердің ішінде аса құрметті Нақаңның туған бауыры колхоздағы сиыр фермасының меңгерушісі Сақыпбек, қатардағы есепті болса да сыныптас досы, барыс-келістері үзілмеген Керімнің болуы аудандық соттың төрағасын тығырыққа тіреп тұр екен.

– Өгізшелерін сонда ит-құсқа алдырған ба, әлде ұрлатқан ба? Қылмыстың мәнін айтыңызшы, – деп облсот үнін қатайтқан.

– Ойбай-ау, Нақа-ау, қасқырға жегізіп, ұрыға алдырса әңгіме сиыршымен ғана тынар еді ғой. Бастықтары бастап, басқалары қостап дегендей жекешелердің малын сатып алып жүргендерге тиетіп жіберген ғой. Орнын жаңа туған бұзаулардың есебінен толтырмақ болған екен. Іс дәлелденіп болды, тек үкім шығару ғана қалып тұр.

– Туысқан, менің де Қызылсайлық екенімді білесіз, – деген Нақаң сөзіндегі қатқылдау әуенін өзгертпеген күйі. – Сондықтан істі бізге шағымданбайтындай ғып тындырарсыз. Ал інім мен сыныптас досым үшін жаным қанша ауырса да заң – бәрімізге ортақ. Шешімін өзіңіз қабылдаңыз.

Қоңырау соғушы да бастығының «заң – ортақ» дегенін ешқандай ағаттық көрмей, оның әділет үшін күрескер азамат екенін аңдаса, «інім мен сыныптас досым үшін жаным қанша ауырса да» дегенінен ол «екеуіне сотанды байқап сілте» дегенді де ұққан және Керімді жай ғана «сыныптасым» демей «сыныптас досым» деп ерекше екпін түсіре айтуы да тегін еместігін түсіне қойған.

Аудандық соттың соңғы отырысында төраға қылмысты әрекетті бас пайдалары үшін ұйымдастырғандары үшін колхоз басқармасының төрағасы мен оның мал шаруашылығы жөніндегі орынбасарына, бас зоотехникке және осы істі көре тұра келісімпаздық көрсеткені үшін сиыршы жігітті әртүрлі қомақты жылдарға соттаса, фермадағы мал санағын уақтылы жүргізбеген және малдың есеп-қисабына мән бермеген салғырттықтары үшін Сақыпбек пен Керімге екі жылдан түрме деп үкім кескен.

Бір жақсысы колхозға жаңа басшылар келіп дегендей әңгіменің ұшқыны облсотқа жетпей-ақ ұмытыла бастаған екі жылдың ішінде оның інісі мен сыныптас досының елге оралғанын да естіген.

Бүтін бір аймақтың бұрынғыша айтқанда, төбе биі, қазіргіше айтқанда облыстық соттың төрағасы болып отырған Нақаңның жаратылысынан біреуге, тіпті тірі жан иесіне қиянат жасау дейтін жаман қасиеті болмайтын, өзі де ондай мінезді болдырмауға үнемі ден қойып жүрер еді. Содан да болар, Ертіс жағалап, Ұшары екеуі біраз серуен құрып, үйіне

қайтып келе жатқанда бір оқыс ой кимелесін. Үлкендігі мысықтай ғана ақбұйра-көкбұйра қанден сияқты тұқымы азған қуыршақ-иттерін қызылды-жасылды киіндіріп алып, ауыздарын жаалап, болмаса ауыздарын жалатып жүретін сәнқой-сергелдендерді кинодан жиі көретін еді. Ол бір сәт өзін солардың бір түрі болып жүргенін алғаш рет мойындаған. Кең даланың апшысын қуырып, жүгіруге арналған тазыны бұл да «қуыршақ-итке» айналдырған екен. Жылы үй, жайлы жатар орны, арнайы даярланатын мол асы, тіпті сәнді қарғыбау, шашақты өрме жетегі, қысты күндері пайдаланатын оюлы жабуы болғанмен, бұл да екі жыл бас бостандығынан айырылып «отырып» келген Керім сияқты Ұшар байғұсты да та ешқандай үкім кеспей-ақ сол екі жылдай уақыт ішінде бас бостандығынан айырыпты-ау.

Ол қалайда бір шешімге келмек болды. Әрине, «Итті иесімен қинасын» деп оны соңоу жер түбінде жатқан Керімге апарып беру дейтін ойдан ол аулақ еді. Оның үстіне, колхоз малының есеп-қисабын немқұрайлылықпен қабылдап, қырағылық көрсетпегені үшін ғана екі жылды «арқалап» кете барған досын арашалап алып қалуға өзі де немқұрайлылық танытқаны үшін, ол ғана емес, туған інісіне де тым болмағанда «Жазанды екі жылға мен түсіртім едім, аман-сау барып-қайт» деген сияқты бірер ауыз жылы сөз айта алмағаны үшін, тіпті өзен арнасын жағалап, бұғып жатқан Қызылсайды да көргісі жоқ.

Ол «Екі жылдай мәпелеп, баладай баққан Ұшарымды бос жіберіп көрейін, қайда барар дейсің?» дейтін шешімге келіп, иттің қарғыбауына жалғанған жетекқайысының ілгегін ағытқан. Мұндай жақсылықты күтпеген ит дөңгеленген қоңырқай көздерінен адам баласына түсініксіз бір ұшқын ойнатып, сәл қарап тұрды да, тұрған орнынан бір-ақ секіріп, тас лақтырым жерге шауып барып, қайта оралып, орындықта отырған Нақаңның екі тізесіне басын қойып, бұған тағы да бір түсініксіз көзбен қараған.

– Е, Ұшарым, жүгіруді сағынған екенсің-ау. Енді сені осылай бостандыққа шығарып тұрамын. Тек көшедегі қыз-қырқын мен бала шағаны қорқытпай жүр, жарай ма, – деп ол итінің құлағының жібектей үлпілдеген шашағынан, төбесінен сипаған. Ұшары тура түлкі қуып бара жатқандай көшені бойлай салынған жаяу жолға түсіп алып, сағым болып, зырлап бара жатты.

Нақыпбектің итім біраз тақымын жазып, жүгіріп-жүгіріп оралар деген ойы уақыт өткен сайын «адасып кетіп жүрмесін» деген күдікке айналған. Иті күн батқанша оралмаған соң кісі жатырқауды білмейтін шіркінді біреу-міреу ауласына кіргізіп алып жүрмесін деген қауіп басымдау шыға берген. Ол ертеңіне-ақ қолындағы бар мүмкіндікті пайдаланып іздеу, сұрау салдырған. Тіпті ұлының атынан газет-радио арқылы қомақты сүйінші белгілеп, хабарландыру да бергізген.

Тек бір апта өткен соң ғана Керім досының келіншегі телефон шалып, Ұшардың о бастағы иесіне аман-сау жеткенін айтқан еді.

– Ойпыр-ай, Қызылсайға келді дейсің бе? Қашан жетті, сонда? Төрт күн болды дейсің бе? Сенейін бе, сенеймін бе, сонда екі жүз жетпіс шақырымдық жолды екі-үш-ақ күнде жүріп өткен бе? Өздеріңнің бала-шағаларыңның... – Байланыс үзіліп кетті.

Бәтіш сиырын саууға тымса шыққанда дәл босағаның түбінде ұзынынан түсіп сұлап жатқан Ұшарды көріп, «Керім!» деп жан дауысы шыға айғайлап жіберген.

– Не болып қалды?! – деп жалаң аяқ, жалаң бас Керім, оған ілесе Арыстан да жүгіріп шыққан.

Керім жүгіріп барып итінің басын құшып, жерге отыра кеткен. Ұшар басын көтеріп, иесіне қараған. Дөңгеленген қоңырқай көзінің қиығында екі тамшы жас іркіліп тұр еді. «Ұшарым-ау!» деп Арыстан да дауыстап жылап жіберіп еді. Бәтіш те теріс айналып көзін сүрткен. Керім итін көтеріп, үйге алып бара жатқанда төрт аяғының табаны қызылшақа болып қанап қалғанын көрген.

Осы сәтте әкесінің сыныптас досы Ұшарды алып кеткен күні «Велосипедінің қажеті жоқ. Ұшарымды әкеліп берсін!» деп неше күн бойы жылаған Арыстан бақытты еді және кезінде еркін жүрген, кесіле зымрайтын адырлы мекеніне жеткен тазы ұзақ жол қанша қажытса да итке ғана тән өзінше рақат күй кешіп жатқан.

Көдірбек СЕГІЗБАЙҰЛЫ

АКТУАЛЬНО ДЛЯ КАЖДОГО

ОСТОРОЖНО ДИАБЕТ!

Сейчас статистика заболеваемости сахарным диабетом во всем мире не оставляет надежд на стабилизацию. Сахарный диабет -эта проблема, которая остается одним из главных вызовов для всей системы здравоохранения.

Многие люди даже не подозревают о каких либо нарушениях в организме.В 2019 году, по данным электронного регистра диспансерных больных, 355 491 человек в Казахстане болели сахарным диабетом, при этом 92% из них – диабетом второго типа. По словам ЖанаяАканова, президента казахстанского общества по изучению диабета, у 50% больных сахарный диабет был пропущен на стадии распознавания.

Итак,давайте для начала разберемся что же такое диабет?

Диабет-это серьезное хроническое заболевание, при котором в крови постоянно держится высокий уровень сахара .

Казалось бы ну сахар и сахар,что такого?Но дело в том,что избыточный сахара в крови приводит к другим паталогиям,если избыточный сахар вовремя не убрать из крови,

человек постепенно перестанет ориентироваться в пространстве, начнет бредить и потеряет сознание. Без медицинской помощи диабетик с «подскочившим» сахаром может погибнуть.

Существует несколько видов диабета:

Первый тип проявляется при недостаточном производстве инсули-

на, а второй тип — при невосприимчивости организма к инсулину. Также выделяется диабет беременных.

Диабет первого типа чаще диагностируется у пациентов до тридцати лет. В большинстве случаев он развивается из-за ухудшения работы поджелудочной железы вследствие вирусного заболевания или воздействия токсинов.В основной

причиной появления диабета первого типа считается наследственность, генетически человеку передается не сам диабет, а лишь предрасположенность к нему.

В случае, если человек имеет предрасположенность к диабету вирусные инфекции могут провоцировать создание антител, которые разрушают образующие инсулин клетки, что и приводит к появлению болезни, нобываеттак, что человек с предрасположенностью к диабету, может прожить всю жизнь и иметь хорошее здоровье.

Симптомы данного заболевания проявляются довольно резко,их сложно не заметить.Человек испытывает страшную жажду, и при этом постоянно «бегает» в туалет, сильная слабость и резкая потеря веса . Если человеку не помочь, он может впасть в кому и погибнуть.

Если в случае диабета первого типа инсулин попросту не вырабатывается организмом, то при диабете второго типа инсулина в организме достаточное количество, но глюкоза в клетки не попадает.При этом с β -клетками поджелудочной железы все в порядке. «Инсулиннезависимым» сахарным диабетом, как правило, страдают люди старше 40 лет.

Считается, что при возникновении сахарного диабета 2-го типа играет роль генетическая предрасположенность к заболеванию. Плохая экология, малоподвижный образ жизни, фасфуд, частые стрессы и сочетание таких факторов риска как возраст и избыточная масса тела

так же влияют на развитие заболевания.

Также существует такое понятие как гестационный диабет, кратковременное состояние, часто возникающее во время беременности,не нужно волноваться, он пройдет после рождения ребенка.

А как лечить?

К сожалению нет такого лечения, что бы одним лекарством вылечить диабет раз и навсегда, но терапия направлена на уменьшение уровня глюкозы, нормализацию обменных процессов и предупреждение осложнений.

Предписаниям врача следует придерживаться на протяжении всей жизни. Главным образом это касается соблюдения специальной диеты. Строгость рациона питания зависит от формы заболевания.

Также при терапии диабета применяется медикаментозное лечение. Перечень необходимых препаратов определяется врачом в соответствии с формой диабета, наличием осложнений и общим состоянием здоровья больного. При диабете I типа назначается инсулинотерапия.

Пациенту необходимо обучиться навыкам самоконтроля самочувствия, его близким — навыкам оказания первой помощи при развитии комы. Также в большинстве случаев необходим строгий контроль лишнего веса и изменение образа жизни.

СОБ.КОРР

ПЕРЕЛЕТЫ

БЕЗ МАСКИ? ШТРАФ!

Главный государственный санврач Садвакас Байгабулов обратился к казахстанцам с просьбой соблюдать социальную дистанцию и масочный режим на борту самолета, иначе их будут штрафовать, передает газета «Алатау», со ссылкой на NUR.KZ.

Байгабулов рассказал, что отечественные и зарубежные авиакомпании заинтересованы в полноценной системе безопасности от коронавируса. Однако у нас риск создают казахстанцы, которые не соблюдают ограничительные карантинные требования на борту самолета.

Он привел конкретный пример нарушения: "Например, сегодня два пассажира были привлечены к административной ответственности в виде штрафа в размере 30 МРП (83 340 тенге). Они отказывались надевать маску перед посадкой и на борту воздушного судна", - рассказал санврач.

Также, по его словам, случаи заражения возможны после посадки воздушного судна, когда пассажиры встают в очередь, чтобы побыстрее выбраться из салона. В основном социальную дистанцию соблюдают во время регистрации, посадки, а на борту уже нет. Как правило, на иностранном воздушном лайнере пассажиры соблюдают этапность выхода, отметил Байгабулов.

"Очень много поступает жалоб от наших жителей, что пассажиры не соблюдают социальную дистанцию на борту самолета в Казахстане. На этой неделе будем отрабатывать меры по привлечению к штрафу пассажиров в случае несоблюдения социальной дистанции во время выхода из самолета", - пообещал эксперт.

К.ПФАЙФЕР

ВАКЦИНА

РОССИЙСКУЮ ВАКЦИНУ ОТ COVID-19 ВЫПУСТИЛИ В ГРАЖДАНСКИЙ ОБОРОТ

ПЕРВАЯ ПАРТИЯ ВАКЦИНЫ "СПУТНИК V" ВЫПУЩЕНА В ГРАЖДАНСКИЙ ОБОРОТ. ОБ ЭТОМ СООБЩАЕТ РИА НОВОСТИ. В СКОРОМ ВРЕМЕНИ ПРЕПАРАТ ДОСТАВЯТ В РОССИЙСКИЕ РЕГИОНЫ.

В Минздраве России сообщили, что вакцина прошла все испытания и готова к применению. В ходе испытаний препарат сформировал устойчивый гуморальный и клеточный иммунный ответ у ста процентов участников исследований и не вызвал у них серьезных нежелательных явлений ни по одному из критериев.

В августе Россия первой в мире зарегистрировала препарат для профилактики COVID-19, разработанный НИЦЭМ имени Гамалеи совместно с Российским фондом прямых инвестиций.

В ходе испытаний вакцина сформировала устойчивый гуморальный и клеточный иммунный ответ у ста процентов участников и не вызвала у них серьезных нежелательных явлений ни по одному из критериев.

При этом уровень вируснейтрализующих антител у привитых добровольцев в 1,4-1,5 раза

превысил уровень антител у переболевших людей.

Как сообщает Sputnik, на основе "Спутник V" будет производиться еще одна версия вакцины – более облегченная. Ее планируют использовать для вакцинации детей.

АЛАТАУ-АҚПАРАТ

ДЕФИЦИТА ЛЕКАРСТВ НЕ БУДЕТ

ПРЕМЬЕР-МИНИСТР АСКАР МАМИН ПООБЕЩАЛ, ЧТО В СЛУЧАЕ НОВОЙ ВОЛНЫ КОРОНАВИРУСА ДЕФИЦИТА ЛЕКАРСТВ И СРЕДСТВ ИНДИВИДУАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ НЕ БУДЕТ.

В Казахстане сформирован достаточный резерв лекарств и средств индивидуальной защиты, сообщил на заседании Правительства премьер-министр.

«Приняты конкретные меры по снижению количества заболевших, повышению эффективности лечения. Ведется работа по обеспечению доступности медицинской помощи в сельских населенных пунктах.

Приобретаются автомашины скорой помощи, все необходимое оборудование.Более того, с августа население обеспечивается бесплатными лекарствами для лечения вирусной инфекции на амбулаторном уровне. Увеличены возможности ПЦР-тестирования. Проведены переговоры по закупке, а также организована работа по производству собственной вакцины», – отметил премьер-министр.

По его словам, ежесуточный прирост коронавируса и вирусной пневмонии варьируется в пределах 0,5 процента. Загруженность инфекционных стационаров составляет 15 процентов. Прорабатываются вопросы увеличения больничных мест до 50 тысяч.

«В итоге мы преодолели самый сложный период и смогли снизить уровень заболеваемости. Главное,наша сфера здравоохранения получила большой опыт лечения

коронавирусных больных.

Уверен, что все принимаемые меры помогут справиться и с возможной новой волной коронавируса, и сезонными заболеваниями. Конечно, требуется соблюдение строгих санитарных правил.

Вместе с тем, «с учетом нестабильности эпидемии в мире, нам следует продолжить работу по подготовке к возможной новой волне вируса и продлить некоторые ограничительные меры.

«В этой связи поручаю: акимам регионов держать на особом контроле эпидемиологическую ситуацию на местах, строго соблюдать все санитарные нормы. Оперативно и точно реагировать на изменения показателей репродуктивности вируса и заболеваемости.

Принять меры по подготовке инфраструктуры и обеспечить

КОРОНАВИРУС

безопасность медработников всех звеньев», - заявил Мамин.

Министерству здравоохранения совместно с заинтересованными госорганами поручено усилить профилактическую работу среди населения.

«Надо держать на контроле готовность поликлиник, а также обеспечить четкое наблюдение за группой риска», - отметил премьер. Министерству здравоохранения, цифрового развития, информации также поручено активизировать информационно-разъяснительную работу среди населения.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

Бейсенбі - Четверг, 17 қыркүйек

ҚАЗАҚСТАН

06.00, 03.40 Әнұран
06.05 «Қазақ даласының құпиялары» д/ф
06.30, 14.00,17.00, 20.00, 00.35 AQPAPAT
07.00 «Tansholpan»
10.00, 18.00 «Келін Әні»
12.00 «Niet»
13.35 «Дала өркениеті» д/ф
14.10, 22.30 Т/х «Фатмагүл».
15.10, 21.30 Т/х «Қанатсыз құстар-2».
16.10 «Ауылдастар».
16.40 «Konil tolqynu».
17.15 «Қызық екен»
20.30 «Ashyq alan»
23.20 Т/х «Ханзада».
01.05 «Ashyq alan»
01.55 «Niet»
03.15 «Ауылдастар».

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар
07.30 Т/х «Аслы-Ферхат»
09.00 Т/х «Аталар сөзі»
09.50 НОВОСТИ
10.30 «Было дело»
12.10 О/д «Морские дьяволы. Рубежи Родины»
14.30 «Мать за сына» мелодрама
16.30 Т/х «Әмір сабағы»
18.00, 02.10 Т/х «Кектен туған махаббат»
19.30 КЕШКІ ЖАҢАЛЫҚТАР
20.00 «Астарлы ақиқат»
21.00 ВЕЧЕРНИЕ НОВОСТИ
21.40 «Мать за сына» мелодрама
23.45 О/д «Морские дьяволы рубежи родины»
01.30 «Было дело» (повтор)
02.50, 04.10 Т/х «Сүйікті Дениз»

ХАБАР

06.00 Итоги дня
07.15, 18.00 Премьера «Удачная сделка»
09.15, 17.00 Тұсаукесер «Qalamaimyn»
10.20, 21.40 Т/с «Жестокий Стамбул».
11.10 Т/х «Құсаиновтар. Өмір жолы».
12.00 Жаңалықтар. Новости
12.30 «COVID-19. Халықаралық сарапшылар Алмаз Шарманмен»
13.10 Т/с «Чужое гнездо»
15.00 Тұсаукесер «Бүгін»
Тікелей эфир
16.00, 23.30 Т/х «Пәленшеевтер-3»
20.00 Қорытынды жаңалықтар
20.30 «Біздің назарда». Тікелей эфир
21.00 Итоги дня
00.35 Деректі драма «Менің тағдырым»

ЖЕТИСҰ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.00 TV-сабақ
18.00 Жаңалық
18.15 Новости
18.30 «Сыралғы» /тікелей эфир/
19.30 «Сегодня» /прямой эфир/
20.00 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы»
20.15 «Абай-175»
20.30 Жаңалықтар
21.00 Д/ф «Кең ауқымда»
21.30 Новости
22.00 Телесериал «Бәрі де анам жайлы» (8-серия)
22.35 «Әсем әуен»
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости

АСТАНА

06.00 «Өн мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00, 16.55 «Үздік әзілдер»
08.00 М/ф «Маша и медведь»
09.30, 22.00 Т/х «Кекеш келін»
11.00, 21.00 Т/с «Сүлеймен сұлтан»
12.30, 23.10 Т/х «Құйынды мекен»
14.00 «Праймериз 2020»
14.05 Vine Time
14.15 М/ф «Буба»
14.40 Т/с «Брак по завещанию»
16.00 «Aitaym bar»
18.00 Т/х «Қызғалдақ»
20.00,01.50 ASTANA TIMES
00.50 Т/х «Таңдауым сен»
02.50 «Біреудің есебінен» деректі драма
03.35 «KazNet»
03.55 Т/с «Пилот международных авиалиний»
05.30 «Домашние войны» ситком

31 КАНАЛ

06.00, 04.00 «Ризамын»
06.20, 02.30 Алдараспан, Нысана, Шаншар әзілдері
06.50 Информбюро (повтор)
07.50 Т/с «Ганга»
10.00 «Whats up?»
10.55, 21.10 Т/с «Один против всех»
13.15 М/ф «Бэмби»
15.00 «Кел, татуласайық»
18.00 Сериал «Кухня»
20.00 Информбюро
23.20 Т/с «Махаббатым, кеш мені»
00.30 «Кел, татуласайық»
05.00 Әзіл студио

ЕВРАЗИЯ

06.00 Т/х «Последнее королевство»
06.45 «Той заказ»
07.15 «Басты жаңалықтар»
08.00 «Доброе утро»
11.00 «МУЖСКОЕ/ЖЕНСКОЕ»
12.00 «Qoslike»
15.35 «На самом деле»
16.45 Т/с «Плата по счетуику»
18.00 «Басты Жаңалықтар»
18.45 «Пусть говорят»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
20.50, 22.50 Т/с «Канцелярская крыса»
22.00, 02.10 «П@УТИНА»

7 КАНАЛ

06.00 «Қуырдақ»
06.15 «Еленген есім»
07.10 «Келесі кім?»
07.50, 22.20, 04.10 Т/х «Элиф»
09.00,17.00 Т/с «Тайны госпожи Кирсановой»
10.10 «Измайловский парк »
11.50, 18.10 Т/с «Балабол-2»
13.00, 20.20, 02.10 Т/х «Жалдамалы қалыңдық»
14.00, 03.10 Т/х «Азулы әулет»
15.00 «Q-елі»
15.50, 23.20 Т/с «Женщина в зеркале»
19.15 Т/с «Война семей»
21.20 Т/х «Тек қана қыздар»
21.50 Т/х «Тақиясыз періште»
00.25 «Такая Life»
01.35 «Айнаонлайн»
05.00 «Өз ойым»

ҚАЗАҚСТАН

06.05 «Ауылдастар»
06.35, 03.10 «Ұлттық арнада – ұмытылмас әндер»
07.05 «Tolagai»
07.40 М/ф «Айдар»
09.00 «Қазақтың қара баласы»
10.00, 18.00 Т/х «Келін әні»
12.00 Үркер
12.25 Д/ф «Дала өркениеті»
12.55 М/ф «Күлтегін»
14.10, 22.30 Т/х «Фатмагүл»
15.10 «Шаншар-25»
16.20 «Егіз лебіз»
20.00 «Арта»
20.50 Тұсаукесері «Жүзден жүйрік»
23.20 Т/х «Ханзада»
00.35 «Арта»
01.20 Үркер
01.45 «Ғасырлар үні»
02.25 Д/ф «Дала өркениеті»
02.40 «Иман өзегі»

ХАБАР

06.00 «Тамаша»
07.00 «Жұмыр жердің жұмағы»
09.00 «Самопознание»
09.10 «Как устроена Вселенная»
10.10 Д/ф «Культура равнодушия»
10.30 Международный турнир по MMA. Fight Nights Global 97
12.30 «Монстр-Траки»
14.20 Т/х «Пәленшеевтер-3»
17.25 «Побеждаая время»
19.15 «Мәжіліс.kz»
19.45 «Жұлдыздар айтысады»
21.00 «7 күн»
22.00 «Большая неделя»
23.00 Т/с «Новая кровь»
01.00 Төрлетіңіз

АСТАНА

06.00, 03.15 «Өн мен әзіл»
07.00 «KazNet»
07.30, 02.55«Әзілстан»
08.00 М/ф «Маша и медведь»
10.00 «TeleBingo»
10.25, 22.00 Т/х «Кекеш келін»

Жұма - Пятница, 18 қыркүйек

ҚАЗАҚСТАН

06.05 Д/ф «Қазақ даласының құпиялары»
06.30, 14.00, 17.00, 20.00, 01.05 Aqparat
07.00 «Tansholpan»
10.00, 18.00 Т/х «Келін әні»
12.00 «Niet»
13.35 «Иман өзегі»
14.10, 22.30 Т/х «Фатмагүл»
15.10, 21.30 Т/х «Қанатсыз құстар-2»
16.05 «Ауылдастар»
17.15 «Әлем айнасы»
17.35«Konil tolqyny»
20.30 «Ashyq alan»
23.20 Т/х «Ханзада»
00.35 «Parasat maidany»
01.35 «Ashyq alan»
02.25 «Niet»

КТК

07.05 Кешкі жаңалықтар»
07.30 Т/х «Аслы-Ферхат»
09.00Т/х «Аталар сөзі»
09.50 «Новости»
10.30 «Было дело»
12.10 «Морские дьяволы. Рубеж Родины»
14.30 «Мать за сына»
16.30 Т/х «Әмір сабағы»
18.00 Т/х «Кектен туған махаббат»
19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00 «Дау-дамайсыз»
20.35 «КТКweb»
21.00 Вечерние новости
21.40 X/ф «Ныряльщица за жемчугом»
01.30 «Было дело»
02.40 «Дау-дамайсыз»
03.10, 04.20 Т/х «Кектен туған махаббат»

ХАБАР

06.00 Жаңалықтар
07.15, 18.00 «Удачная сделка»
09.15, 17.00 «Тұсаукесер»
10.20, 21.40 Т/с «Жестокий Стамбул»
11.10 Т/х «Құсайыновтар. Өмір жолы»
12.00 Жаңалықтар. Новости
12.30 «COVID-19»
13.10 Т/с «Чужое гнездо»
15.00 Тұсаукесер «Бүгін»
16.00, 23.30 «Пәленшеевтер-3»
20.00 Қорытынды жаңалықтар
21.00 Итоги дня
00.35 «Менің тағдырым»

ЖЕТИСҰ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.00 TV-сабақ
18.00 Жаңалық
18.15 Новости
18.30 «Сыралғы» /тікелей эфир/
19.30 «Бүгін» /тікелей эфир/
20.00 «Қателік»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Желі КЗ»
21.30 Новости
22.00 «Болмыс» ток-шоуы
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости

АСТАНА

06.00 «Өн мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00, 16.55 «Үздік әзілдер»
08.00 М/ф «Маша и Медведь»
09.30, 22.00Т/х «Кекеш келін»
11.20, 21.00 Т/х «Сүлеймен сұлтан»
12.30, 23.10 Т/х «Ұлы ханша»
14.00 «Primaries 2020»
14.05VineTime
14.20 «Документальный фильм»
14.40 Т/с «Брак по завещанию»
16.00«Қош келдіңіз!»
18.00 Т/х«Қызғалдақ»
20.00, 01.30 «Астана таймс»
20.55 «Loto 5/36»
00.30 Т/х «Таңдауым сен»
02.30 «Әзілстан»
02.50 «Біреудің есебінен»
03.35 «KazNet»
03.55 Т/с «Всё только начинается...»
05.30 «Домашние войны»

31 КАНАЛ

06.00, 03.40 «Ризамын»
06.20 Алдараспан, Шаншар, Нысана әзілдері
06.50 «Информбюро»
07.50 Т/с «Ганга»
10.00 «What's Up»
11.00, 21.10 Т/с «Один против всех»
13.20 М/ф «Бэмби-2»
15.00, 01.50 «Кел, татуласайық!»
18.00 Т/с «Кухня»
20.00 «Информбюро»
23.10 «Битва экстрасенсов»
04.30 «Әзіл студио»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Той базар»
07.00 «Басты жаңалықтар»
07.45 «Жұма уағызы»
08.00 «Доброе утро»
11.00 «Мужское/женское»
12.00 «Қос лайк»
15.45 «Давай поженимся»
16.35«Северный Казахстан. Край озёр и лесов»
16.00 «ЖДи меня. Казахстан»
18.00 «Басты жаңалықтар»
18.45, 03.20 «3аң сөйлесін»
20.00 «Главные новости»
20.50 «Поле чудес»
22.10, 00.00 Т/с «Канцелярская крыса»

7 КАНАЛ

06.00 «Қуырдақ»
06.20 «Еленген есім»
07.15 «Келесі кім?»
07.50, 22.20, 04.10 Т/х «Элиф»
09.00 Т/с «Тайны госпожи Кирсановой»
10.10 «Смеяться разрешается»
11.50 Т/с «Балабол-2»
13.00, 20.20 Т/с «Жалдамалы қалыңдық»
14.00, 03.10 Т/х «Азулы әулет»
15.00 «Q-елі»
16.15 «Удивительные люди»
18.50 «Дизель шоу»
21.20 Скетчком «Япырай»
21.50 Т/х «Тақиясыз періште»
23.20 X/ф «Охотники на ведьм»
01.15 «Слуга народа-2»
05.00 «Өз ойым»

ҚАЗАҚСТАН

11.55, 21.00 Т/х«Сүлеймен сұлтан»
13.25 Т/х «Ұлы ханша»
15.00 «1 минут» интеллектуалдық шоу
16.00 «Алдараспан»
18.00 Т/х «Қызғалдақ»
20.00 «Үздік әндер»
20.00 «Аялы алақан»
23.10 «Тәтті ару»
00.55 X/ф «Биыл сөзсіз күйеуге шығамын»
04.20 Т/с «Всё только начинается...»

КТК

01.00 «Три аккорда»
02.30 «П@yтіна+»
03.25 «Тамаша city»

ЖЕТИСҰ

07.05 «Еркепін мен»
08.30 «Көңілді отбасы»
09.30 «Смеяться разрешается»
11.10 «Письма из прошлого»
15.30 «Аталар сөзі»
17.00 «Комната старинных ключей»
21.00 «Портрет недели»
22.00 «Нужна невеста с прожиганием»
00.00 «Иная реальность»
00.35 «Министерство правды»
01.25 «Было дело»
02.00 К/ф «Тезірек жет, Джамшид»
03.20, 04.00 «Көріпкел-2»

Сенбі - Суббота, 19 қыркүйек

ҚАЗАҚСТАН

06.05 «Ауылдастар»
06.35 «Ғасырлар үні»
07.05, 03.05 Д/ф «Қазыналы Қазақстан»
08.00 Aqparat
08.30 М/ф «Орман күзеті»
10.00, 18.00 Т/х «Келін әні»
12.00 «Nur Tiley»
12.35 «Күміс көмей»
13.20 «Azil alemi»
14.10, 22.30 Т/х «Фатмагүл»
15.10 «Ұлы дала баласы»
16.15 М/ф «Суперотбасы»
20.00 «Masele»
20.50 Тұсаукесер «Егіз лебіз»
23.20 Т/х «Ханзада»
00.35 «Күміс көмей»
01.20 «Masele»
02.05 «Nur tiley»
02.35 «Parasat maidany»

КТК

07.05 «КТК қоржынынан»
08.10 Т/х «Шатыр астындағы екеу»
09.00 «КТКweb»
09.30 «Кеттік тойға»
10.00 «Смеяться разрешается»
11.40 X/ф «Ныряльщица за жемчугом»
16.00 «Аталар сөзі»
18.50 «Еркепін мен»
21.00 «Большие новости»
22.00 «Письма из прошлого»
01.40 «Министерство правды»
02.20 К/ф «Бейтаныс жұлдыз»
03.40, 04.10 «Кеттік тойға»

ХАБАР

06.00 «Тамаша»
07.15 «Махаббат – әнім»
09.00 « Өзін-өзі тану»
09.10 «Как устроена Вселенная»
10.00 «От всего сердца»
11.10 «Q-бренд»
11.20 «Серик Ибрагимовтың бірінші концерті» атты концерт
13.00 X/ф «Замуж в 30»
14.50 Т/х «Құсайыновтар. Өмір жолы»
18.20 «Монстр-траки»
20.10 «Отдел журналистских расследований»
21.00 «7 күн»
22.00 Khabar Boxing
23.00 Международный турнир по MMA. Fight Nights Global 97.

ЖЕТИСҰ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 М/ф «Тобот»
10.30 «Спорт тайм»
11.00 «Болмыс»
12.00 «Әкелердің әңгімесі»
12.40 «Әсем әуен»
13.00 «Желі КЗ»
13.30 «Қателік»
14.00 «Олжа»
14.30 «Ұлт ұлағаты»
15.00 К/ф «Әкемді жалға беремін»
16.30 «Әдебиет пен адамзат»
17.00 «Полиция қызметі»
17.20 «Әсем әуен»
17.30 «Сильные духом»
18.00 Жаңалық
18.15 Новости
18.30 «Қазақ әні»
19.05 «Спасая жизни»
19.30 «Жүрек сөзі»
20.00 «Ауылдағы ағайын»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Ел мен жер»
21.30 Новости
22.00 «Той шашуы» үнді фильмі

АСТАНА

06.00, 03.35 «Өн мен әзіл»
06.30, 03.15 «Әзілстан»
07.00 «Үздік әзілдер»
08.00 М/ф «Маша и медведь»
10.30, 22.00 Т/х «Кекеш келін»
11.00, 21.00 Т/х «Сүлеймен сұлтан»
12.30, 23.20 Т/х «Ұлы ханша»
14.00 «1 минут» интеллектуалдық шоу
15.00 «Алдараспан»
18.00 Т/х «Қызғалдақ»
20.00 «Үздік әндер»
20.55 «Loto 6/49»
00.50 «Bas Times»
02.30 «Той жыры»
02.55 «KazNet»
03.55 Т/с «Всё только начинается...»
05.30 «Домашние войны»

31 КАНАЛ

06.00, 03.30 «Әзіл студио»
07.00 «Алдараспан, Шаншар күнделіктері»
07.50 «Информбюро»
09.00 «Готовим с Адель»
09.30 «Битва экстрасенсов»
12.35 М/ф «Маша и медведь»
13.30 «Мы дома»
15.25 М/ф «Руслан и Людмила: Перезагрузка»
17.20 X/ф «Пираты Карибского моря: Мертвецы не рассказывают сказки»
20.30 X/ф «Пит и его дракон»
22.40 Концерт «Кел, күлейік»
01.10 Алдараспан, Нысана, Шаншар әзілдері
05.00 Ризамын

ЕВРАЗИЯ

06.00 Т/х «Мистер Хутен и леди»
06.40 «Тамаша city»
07.25 «Ұшқалақ»
07.40 «Басты жаңалықтар»
08.30 Т/с «Ты заплатишь за всё»
12.35 «Фабрика грез»
13.00 «Неке сыры»
14.40 «Поле чудес»
15.55 X/ф «Московская пленница»
18.00 «Сенбілік жаңалықтар»
18.35 Шоу «Қызық лайв»
20.00 «Главная тема»
20.30 «Парламент онлайн»
20.55, 23.00 Т/с «Подозрение»
22.00, 03.10 «П@yтіна»
00.50 «Социальная сеть»
03.50«Тамаша city»

7 КАНАЛ

06.00 «Туған елім»
07.50 «Гу-гулет»
08.50 Т/с «Гранд-3»
11.10 Т/с «Война семей»
13.20 «Дизель шоу»
15.00 Скетчком «Япырай»
15.40 Т/х «Тақиясыз періште»
17.30 Т/х «Тек қана қыздар»
20.00 «Удивительные люди»
22.25, 04.20 «Q-елі»
23.00 X/ф «Бабушка лёгкого поведения»
00.50 X/ф «Кровавый транзит»
02.50 Т/с «Жалдамалы қалыңдық»
03.35 «Шай ішейік»
04.50 «Өз ойым»

ҚАЗАҚСТАН

11.30 «Спасая жизни»
12.00 «Жүрек сөзі»
12.30 «Ауылдағы ағайын»
13.00 «Экорейд»
13.30 «Единый народ»
14.00 «Ел мен жер»
14.30 «Ұлт пен рух»
15.00 «Қайырымды ханшайым» ертегісі
16.00 «Әсем әуен»
16.30 Д/ф «Кең ауқымда»
17.00 «Полицейская служба»
17.20 «Әсем әуен»
17.30 «Денсаулық»
18.00 «Спорт-тайм»
18.15 «Тарихи тұлғалар»
18.30 «Әкелердің әңгімесі»
19.20 «Білейік»
19.30 «Олжа»
20.05 «Ұлт қндылығы»
20.30 Апта /қаз/
21.30 Апта /рус/
22.10 К/ф «Бас жүлде»

ЖЕТИСҰ

07.05 «Еркепін мен»
08.30 «Көңілді отбасы»
09.30 «Смеяться разрешается»
11.10 «Письма из прошлого»
15.30 «Аталар сөзі»
17.00 «Комната старинных ключей»
21.00 «Портрет недели»
22.00 «Нужна невеста с прожиганием»
00.00 «Иная реальность»
00.35 «Министерство правды»
01.25 «Было дело»
02.00 К/ф «Тезірек жет, Джамшид»
03.20, 04.00 «Көріпкел-2»

ХАБАР

06.00, 03.00 «Әзіл студио»
07.10 «Мы дома»
08.50 М/ф «Маша и медведь»
10.00 «Готовим с Адель»
10.35 М/ф «Руслан и Людмила: Перезагрузка»

31 КАНАЛ

06.00, 03.00 «Әзіл студио»
07.10 «Мы дома»
08.50 М/ф «Маша и медведь»
10.00 «Готовим с Адель»
10.35 М/ф «Руслан и Людмила: Перезагрузка»

АҚПАРАТТЫҚ ХАБАРЛАМА

ЖИНАҚТАУШЫ ЗЕЙНЕТАҚЫ ЖҮЙЕСІ КЕЗЕҢІНДЕГІ ТАЗА ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ ТАБЫС 5 ТРИЛЛИОН ТЕҢГЕДЕН АСТЫ

2020 жылдың 1 тамызына қарай Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры салымшыларының шоттарында 12,1 триллион теңге зейнетақы жинақтары қалыптасты. 01.08.2019 жылдан бастап 01.08.2020 жылға дейінгі бір жыл ішінде зейнетақы жинақтарының сомасы шамамен 1,9 триллион теңгеге немесе 19% өсті. Бәрімізге белгілі, бұл сомаға зейнетақы жарналары мен инвестициялық табыс кіреді.

2020 жылдың 1 қаңтарынан бастап 1 тамызына дейін БЖЗҚ салымшыларының шоттарына 752,98 млрд теңге мөлшеріндегі таза инвестициялық табыс есептелді, ол өткен 2019 жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 389,77 млрд теңгеге артық.

Жеке зейнетақы шоттарына (ЖЗШ) түсетін, есебін БЖЗҚ жүргізетін зейнетақы жарналарын сенімгерлікпен басқарушы Қазақстан Республикасының Ұлттық банкі (ҚР ҰБ) түрлі қаржы құралдарына инвестициялайды. Ұлттық Банк зейнетақы активтерін Қазақстан Республикасының Үкіметі бекіткен Зейнетақы активтері есебінен сатып алуға рұқсат етілген қаржы құралдарының тізбесіне және БЖЗҚ инвестициялық декларациясына сәйкес инвестициялау лимиттеріне сай инвестициялайды.

Тәуекелдерді азайту мақсатында қаржы

құралдары инвестициялаудың түрлері, бағыттары, оның ішінде валюталар бойынша әртараптандырылады. Қазіргі уақытта инвестициялардың 2/3 теңгемен және 1/3 шетел валютасымен, соңғысының басым бөлігі – АҚШ долларымен номиналданады.

Салымшылардың (алушылардың) зейнетақы жинақтарының сомасы зейнетақы активтерін инвестициялау нәтижелеріне сәйкес күн сайын қайта есептеледі және қайта бағаланады.

Инвестициялық кіріс құрамына бағалы қағаздар (салымдар және басқа операциялар) бойынша сыйақы, қаржы құралдарын нарықтық қайта бағалау, валюталық қайта бағалау түріндегі табыстар, сыртқы басқарудағы активтер бойынша алынған табыстар және т. б. кіреді. Инвестициялық табыс – тұрақсыз шама, сол себепті, ол қысқа мерзімдік кезеңде оң немесе теріс болуы мүмкін.

Сонымен қатар зейнетақы жинақтары – бұл ұзақ мерзімді инвестициялар және инвестициялық табыс мөлшерін кемінде 1 (бір) жыл кезеңде талдаған дұрыс екендігіне назар аударамыз. Қысқа мерзімді деректер (күн сайынғы, ай сайынғы және т. б.) – көрсеткіш бола алмайды, өйткені, олар күнделікті нарықтық жағдайдың өзгеруіне тәуелді.

2013 жылдың қыркүйек айынан бастап 2020 жылдың тамыз айына дейін зейнетақы активтерін басқару кезеңінде Ұлттық банк қамтамасыз еткен инвестициялық табыс зейнетақы жинақтарының жалпы көлемінің 33% астамын немесе 4,0 трлн теңгені құрады.

Қазақстанда 1998 жылы жинақтаушы зейнетақы жүйесі енгізілген күннен бастап 2020 жылдың 1 тамызына дейінгі кезең ішіндегі таза инвестициялық табыс 5 трлн теңгеден асып түскенін атап өткен жөн. Жинақтаушы зейнетақы жүйесі жұмыс істеген кезеңдегі инвестициялық табыстың біртіндеп өсу нәтижесі – 577%. Бұл реттегі инфляцияның біртіндеп өсу нәтижесі – 479,4%. Осылайша зейнетақы активтерінің 2020 жылдың 1 тамызындағы нақты табыстылығы 97,6 % құрады.

Инвестициялық басқару және зейнетақы активтерін есепке алудың барлық жүйесі айқын, әрі ашық жүргізіледі: әрбір салымшы өзінің инвестициялық табысын енпр.кз сайтындағы жеке кабинеті немесе ұялы қосымша арқылы бақылап отыру мүмкіндігіне ие. Сондай-ақ, БЖЗҚ-дағы зейнетақы активтерін инвестициялық басқару және БЖЗҚ зейнетақы активтері орналастырылған қаржы құралдары туралы ақпаратты да ала алады,

ол БЖЗҚ-ның ресми сайтындағы (www.enprf.kz) «Көрсеткіштер/Инвестициялық қызмет» бөлімінде тұрақты жарияланып отырады.

БЖЗҚ 2013 жылғы 22 тамызда «ГНПФ» ЖЗҚ» АҚ негізінде құрылды. БЖЗҚ құрылтайшысы және акционері – Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің «Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті» ММ арқылы Қазақстан Республикасының Үкіметі. БЖЗҚ зейнетақы активтерін сенімгерлікпен басқаруды Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі жүзеге асырады. 2016 жылғы 1 қаңтардан бастап зейнетақы активтерін басқару тиімділігін арттыру бойынша ұсыныстар жасау қызметі Ұлттық қорды басқару кеңесіне берілді. Зейнетақы заңнамасына сәйкес БЖЗҚ міндетті зейнетақы жарналарын, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын, ерікті зейнетақы жарналарын тартуды, зейнетақы төлемдерін, зейнетақы жинақтары мен төлемдерін жеке есепке алуды жүзеге асырады, салымшыға (алушыға) зейнетақы жинақтарының жай-күйі туралы ақпарат береді (толығырақ www.enprf.kz сайтында).

БЖЗҚ САЛЫМШЫЛАРЫНЫҢ ЗЕЙНЕТАҚЫ ЖИНАҚТАРЫ 12 ТРИЛЛИОН ТЕҢГЕДЕН АСТЫ

БЖЗҚ-ның 2020 жылдың 1 тамызындағы негізгі көрсеткіштері

2020 жылдың 1 тамызына қарай Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры салымшыларының шоттарында 12,1 триллион теңге зейнетақы жинақтары қалыптасты. 01.08.2019 жылдан бастап 01.08.2020 жылға дейінгі бір жыл ішінде зейнетақы жинақтарының сомасы 1,9 триллион теңгеге парапар немесе 19% өсті.

Зейнетақы жинақтарының негізгі сомасы міндетті зейнетақы жарналары (МЗЖ) есебінен қалыптасты, оның мөлшері 11,8 трлн теңге (жыл басынан бергі өсім – 12%). Міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары (МКЗЖ) бойынша зейнетақы жинақтарының сомасы 287,8 млрд теңге (өсім 17%), ал ерікті зейнетақы жарналары (ЕЗЖ) бойынша зейнетақы жинақтарының сомасы 2,1 млрд теңгеге (өсім 9%) жетті.

2020 жылдың 1 тамызына БЖЗҚ-дағы жеке зейнетақы шоттарының саны 2019 жылдың осындай кезеңімен салыстырғанда 1,2 миллионнан астам бірлікке артты. 01.08.2019ж. ЖЗШ саны 10,5 (10 517 212) млн бірлікті құраса, 01.08.2020ж. бұл көрсеткіш 11,7 миллионнан асып түсті (11 706 287). Осылайша бір жыл ішіндегі өсім 11% болды.

Шоттардың басым бөлігі міндетті зейнетақы жарналары (МЗЖ) бойынша ашылған, олардың саны он бір миллион-

нан асады, дәлірек айтсақ 11 132 300 шот (жыл басынан бергі өсім – 10%). Одан кейін міндетті кәсіптік зейнетақы жарналары (МКЗЖ) есебінен қалыптастырылған шоттар – 518 294 (өсім – 2%). Ерікті зейнетақы жарналарының (ЕЗЖ) саны да біртіндеп көбейіп келеді, БЖЗҚ-дағы мұндай шоттардың саны қазір 55 693 бірлік (өсім – 2%).

2020 жылдың басынан бері салымшылардың шоттарына жалпы көлемі 604,3 млрд теңге зейнетақы жарналары аударылған, ол 2019 жылдың алғашқы 7 айындағы көрсеткіштен 55,1 млрд теңгеге немесе 10% асып түсті. Жарналардың жалпы көлемінің 95,4 пайызын БЖЗҚ-ға МЗЖ бойынша аударылған 576 млрд теңге мөлшеріндегі түсімдер құрайды, 27,5 млрд теңгенің аударымы МКЗЖ бойынша жасалған, ал 256 миллион теңге ЕЗЖ бойынша аударылған.

Төлемдер 98,2 млрд теңгені құрады, олардың басым бөлігі, атап айтқанда 36% жасы бойынша төлемдер (34,9 млрд теңге), сақтандыру ұйымдарына аударымдар (24,3 млрд теңге), Қазақстан Республикасынан тыс ТТЖ кету (19,9 млрд теңге), мұрагерлерге (16,4 млрд теңге), жерлеуге (1,8 млрд теңге) берілген, мүгедектік бойынша төлемдер (0,9 млрд теңге).

2020 жылдың басынан бастап 1 тамыздағы жағдай бойынша қор салымшыларының шоттарына 752,98 млрд теңге таза

инвестициялық табыс есептелді, бұл өткен 2019 жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 389,77 млрд теңгеге артық.

БЖЗҚ 2013 жылғы 22 тамызда «ГНПФ» ЖЗҚ» АҚ негізінде құрылды. БЖЗҚ құрылтайшысы және акционері – Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің «Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті» ММ арқылы Қазақстан Республикасының Үкіметі. БЖЗҚ зейнетақы активтерін сенімгерлікпен басқаруды Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі жүзеге асырады. 2016 жылғы 1 қаңтардан бастап зейнетақы активтерін басқару тиімділігін арттыру бойынша ұсыныстар жасау қызметі Қазақстан Республикасының Президенті басшылық ететін Ұлттық қорды басқару кеңесіне берілді. Зейнетақы заңнамасына сәйкес БЖЗҚ міндетті зейнетақы жарналарын, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын, ерікті зейнетақы жарналарын тартуды, зейнетақы төлемдерін, зейнетақы жинақтары мен төлемдерін жеке есепке алуды жүзеге асырады, салымшыға (алушыға) зейнетақы жинақтарының жай-күйі туралы ақпарат береді (толығырақ www.enprf.kz сайтында).

2020 ЖЫЛДЫҢ 27 ТАМЫЗЫ «АШЫҚ ЕСІК КҮНІ» – ОНЛАЙН ПІШІМДЕ

«Ашық есік күні» – Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қорының алымшылары мен салымшылары үшін дәстүрлі шараға айналды. Алайда коронавирус індетінің (Covid-19) өршуіне байланысты Қор филиалдарында салымшылармен кездесулерді жүзбе-жүз өткізу мүмкін болмағандықтан БЖЗҚ қызметкерлері оны виртуалды кеңістікке ауыстырды.

Қордың әрбір салымшысы онлайн платформа арқылы «Ашық есік күні» шарасына үйден немесе жұмыс орнынан шықпай-ақ қосылуға мүмкіндік алды.

Шараның тақырыбы – «Алғашқы жарна – БЖЗҚ-ға қош келдіңіз» деп аталды. Осы арқылы зейнетақы шоттары автоматты түрде ашылған 1 миллионнан астам жаңа салымшылар Қордың мақсатты аудиториясына айналды.

Еске сала кетсек, 2019 жылдың 8 қаңтарынан бастап «Қазақстан Республикасында зейнетақымен қамсыздандыру туралы» Заңға түзетулер мен өзгертулер енгізуге байланысты міндетті зейнетақы жарналары (МЗЖ) есебінен жеке зейнетақы шотын (ЖЗШ) ашу үшін жеке тұлғаға БЖЗҚ-ның қызмет көрсету кеңселеріне келудің қажеті жоқ. Шот алғашқы жарна түскен бойда автоматты түрде ашылады. Бұл ретте жеке тұлғаның жеке басын куәландыру МЗЖ төлеу барысында төлем тапсырмасында көрсетілген дербес деректер (аты-жөні, ЖСН, туған жылы) арқылы жүзеге асырылады, ал жеке тұлғаның жеке басын куәландыратын құжаттағы деректер , тұрғылықты мекен-жайы туралы мәліметтерді БЖЗҚ мемлекеттік органдардың ақпараттық жүйелерінен алады.

Нәтижесінде автоматтандырылған үрдістердің көмегімен 2019 жылы МЗЖ бойынша 398 376 шот ашылса, үстіміздегі жылы бұл сан 1 миллион жаңа шотқа көбейді. Осы ретте ЖЗШ жайында автоматты түрде ақпарат алу тәсілі Қорға жеке өтініш беру болып табылады.

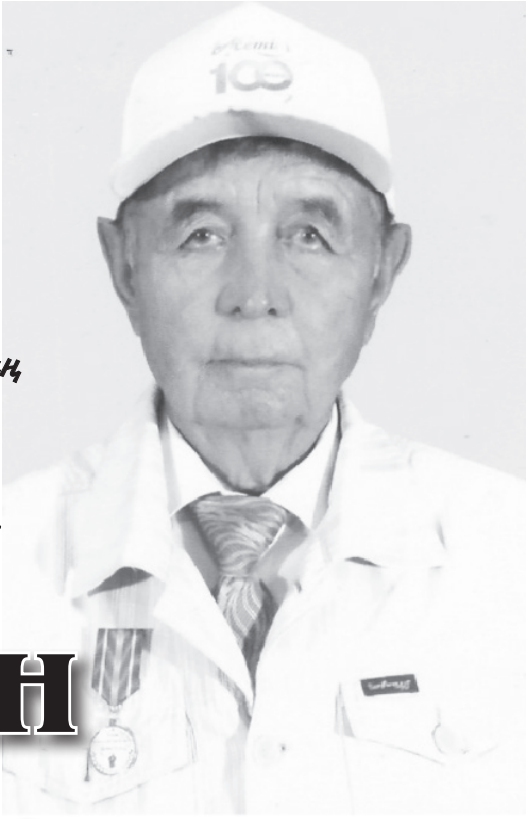
Шараға қосылғандардың әрқайсысы өздерін толғандырған барлық мәселелер бойынша БЖЗҚ мамандарынан кеңестер алды, сондай-ақ, заманауи және шұғыл ақпараттандыру тәсілдері туралы хабардар болды. Мәселен, бұл енпр.кз ресми сайты немесе Android және IOS жүйелеріне арналған мобилді қосымша. Олардың көмегімен кез-келген салымшы ЖЗШ туралы үзінді көшірмені алып, зейнетақы активтері бойынша ағымдағы көрсеткіштерді, келісімшарт деректемелерін, өзге де қызмет түрлерін көре алады.

Еліміз бойынша өткізілген шара қатысушылардың көптігімен ерекшеленді, әрбір салымшы зейнетақы жүйесі бойынша қойған сұрақтарына қанағаттанарлық жауап алғандарына ризашылық сезімдерін білдірді және «Ашық есік күні» шарасын жаңа пішімде өткізуге ізденіс білдірген Қор қызметкерлерінің шығармашылық қадамдарын айрықша

атап өтті.

БЖЗҚ 2013 жылғы 22 тамызда «ГНПФ» ЖЗҚ» АҚ негізінде құрылды. БЖЗҚ құрылтайшысы және акционері – Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің «Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті» ММ арқылы Қазақстан Республикасының Үкіметі. БЖЗҚ зейнетақы активтерін сенімгерлікпен басқаруды Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі жүзеге асырады. 2016 жылғы 1 қаңтардан бастап зейнетақы активтерін басқару тиімділігін арттыру бойынша ұсыныстар жасау қызметі Қазақстан Республикасының Президенті басшылық ететін Ұлттық қорды басқару кеңесіне берілді. Зейнетақы заңнамасына сәйкес БЖЗҚ міндетті зейнетақы жарналарын, міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарын, ерікті зейнетақы жарналарын тартуды, зейнетақы төлемдерін, зейнетақы жинақтары мен төлемдерін жеке есепке алуды жүзеге асырады, салымшыға (алушыға) зейнетақы жинақтарының жай-күйі туралы ақпарат береді (толығырақ www.enprf.kz сайтында).

Қазақ журналистикасының қайраткері Болат (бек) Бисұлтанұлы осы саладағы қызметін 1965 жылы Ақсу аудандық газетінің корректоры болудан бастады. Қызметтік лауазымы сәтімен көтеріліп, Қапал және Сарқан аудандық газеттерінде бас редактор, Талдықорған облыстық «Жерұйық» газетінде қоғамдық - саяси бөлім редакторы, облыстық «Алатау» апталығында бас редактордың орынбасары қызметтерін атқарып, зейнетке шыққанына 16 жылдың жүзі толды. Ол 1969 жылы КСРО Журналистер одағының мүшелігіне қабылданды. Одақ және Қазақстан журналистері съездеріне делегат болып қатысты. Еңбекке сай сый- құрметтері де баршылық. Бұл кісі көңілдің күңгейіне көлеңке түсіретін «қайраткерлерге» ымырасыз көзқараста. Төмендегі тылшымалы шумақтар соған дәлел.

АЙТПАСА БОЛМАЙТЫН СЫРЛАРЫМ

Ата айтқан ақиқат

-Ата, жемқор деп кімді айтады?
-Жемқор деп,
Отырған жерін ойып,
Үңілген жерін үңгіп жейтін
Сұмды айтады.
-Ата, алаяқ дегендер кімдер?
-Алаяқ дегендер,
Жылмаңдаған сөздері,
Жаутаңдаған көздері,
Жалмауыздың өздері.
Алдау мен арбау – кәсібі,
Ойламайды өзгені.
-Ата, парақор деген кім?
-Парақор деген,
Мес қарыны толмайтын,
Қанша жесе де тоймайтын,
Қанталаған көздері
Көртышқанның өздері.
-Ата, алиментчик деген кім?
-Алиментчик деген,
Өз баласын танымайтын,
Табыс тауып жарымайтын,
Жел айдаған ебелек,
Әр гүлге қонған көбелек.
Ата сөзін аяқтады:
-Есіңде болсын, балақай,
Олардың тағдыры – солақай.
Барар жері түрме болар,
Дерті бүрме болар.

Карттар үйіндегі апа

Туған едім кең далада,
Қамалдым келіп қалаға,
Жазған хатым хабарсыз
Ауылдағы жалғыз балаға.
Есіркеп – ұлдың есімі,
Кіндігі қолдан кесілді,
Жалғызымның алдында
Жерлеген едік бес ұлды.
Балалардың марқұм әкесі,
Дос-жарандардың серкесі,
Еңбектің ерен жүйрігін
Көтере алмады жер төсі.
Тәңірге ғана табынып,
Есіркепке ғана бағынып,
Егін егіп, мал бақтым,

Көргем жоқ тауым шағылып.
Қосылып іскер ұйымға,
Қатыстым небір жиынға,
Алға бастым екпіндеп,
Кездескен сәтте қиынға.
Депутат болдым екі рет,
Жаңа үй берді үкімет,
Омырауда орден, медальдар,
Көтеріңкі еді көкірек.
Айтпасам да басқаны,
Күреп алдым ақшаны,
Есіркепке ғана бұйырды
Анасының бар тапқаны.
Сол Есіркеп ер жетті,
Әке болып бесік тербетті.
Ұстай алмай тізгінді
Үйден безуді жөн депті.
Жалғызым жанды жаралап,
Ақ үмітімді қаралап,
Терезеге қарап отырмын,
Қарттар үйін паналап.

Замандаспен сұхбат

-Кешіріңізші, замандас,
Сіз неше әйел алдыңыз?
-Ұзын саны – бесеу.
-Балаларыңыз нешеу?
-Бала саны – оншақты,
Бесеуі айдарлы,
Бесеуі моншақты.
-Аттарын айтар ма екенсіз?
-Тұңғыш ұлым – Тұрған,
Екіншісі Құрман.
Өзгелерін ұмыттым,
Мені құдай ұрған.
-Қыздардың аттары кім екен?
-Үлкені – Айкүміс,
Екіншісі Күнбике,
Әрі қарай сұрама,
Тозды ғой қу жүйке.

Оңаша әңгіме

-Қызым, саған айтамын, -
Деп мұңын шақты анасы,
Өзіңдей қызы Байқанның
Балжібекке қарашы?
Сенің осы жасыңда,
Ата – енесінің қасында,
Күйеуі Айхан екеуі
Бес баланың ата – анасы.
Бір үйлі жанның панасы, –
Деп қызына қарады.
Ұнамай бұл сөз қызына,
Сөйлеп кетті қызы да:
-Мансабым биік, табыс мол,
Одан өзге не керек?
Ішіп – жерім төбеден
Құйылып жатса себелеп.
Бұзылып көңіл қаймағы,
Кемпірдің тілі байланды.

Әтештің әні

Әтеш шығып шатырға:
-Ку-ка-ре-ку, көкек, - деді.
Шібі оған секектеді.
Көп кешікпей екеуі
Бірін – бірі жетектеді.
Күзге қарай
Балапандар қаптады,
Ал шібі осы кезде
Әнші әтешті таппады.

Парақордың тағдыры

Бетіне қарап жалпайған,
Кеудесін байқап шалқайған,
Қарнын көріп қампайған,
Кеңпейіл жан деп жүргем.
Сөйтсем әлгі кеуделі.
Көзге ілмейтін өзгені,
Жем еткен осал пендені
Қу екен пара жеп жүрген.

Төбеден құдай ұрғанда,
Сот алдында тұрғанда,
Қапаса бетін бұрғанда
Күйін көрсең телмірген.

Кешіккен өкініш

Солай да солай, қарағым,
Қырықтан асып барамын.
Не қатын, не балам жоқ,
Өлсем қайда қаламын?
Бір кезде мына мен деген,
Бұқадай едім жемдеген.
Өткенді айтсам бүгінде
Сөзіме ешкім сенбеген.
Үйім де болды бір кезде,
Күйім де болды бір кезде.
Арақтан тапқан абырой.
Бүгінгі ныспым – қу кезбе.

Бұлар кімдер екен?

Отырған жерін ойып жеу,
Үңілген жерін үңгіп жеу,
Сыбайластар өзара
Бас шұлғысып күлімдеу.
Тапқандарын бөлісу,
Құшақтасып, өбісу,
Бірінен бірі кем алса,
Төбісу мен сүзісу.
Бірақ, аттарын білмейміз,
Сонда да бұларды кім дейміз?

Зарығу

Биыл толдым елуге.
Бірақ қиын сенуге.
Албырт шақтың жалыны
Саналы ғұмырымның жарымы,
Темір тордың ішінде өтті,
Сом білектің күші кетті.
Аузымда бір тіс қалмады,
Жанарымды түнек жалмады.
Әлсіздің дорбасын іле қаштым,
Біреудің көлігін міне қаштым.
Көршімнің бұзаулы сиырын,
Жылқының үйірін ұрладым.
«Тек жүр» деген жақынның
Сөзіне мойын бұрмадым.
Жалғызы едім әкенің,
Еркесі едім шешенің,
Мал табамын деген қиналмай
Қате болыпты есебім.
Бүгінде мен сорлының,
Айтсам көрген қорлығын,
Басымда пана, соңымда бала,
Өмірде ізім қалмады.
Тәңірім әбден қарғады.
Дес бермеген жанашырдың сөзіне
Обал жоқ менің өзіме.

РЕДАКЦИЯДАН: Біздің қаламгер әріптесіміз осыдан 20 жыл кейінгі уақытта «Алатау» қоғамдық-саяси апталығының алғашқы №1 саны жарыққа шығуына белсене қатысып, «кезекші редактор» міндетін атқарған еді. Сөйтіп, «газетті басуға рұқсат» деп өз қолын қойған. Бүгінде ардагер-журналист 79 жаста. Дегенмен сол әдет-дәстүрінен айнымай, газеттермен байланысын шектеген емес.

АГРОТЕХНОЛОГИИ

ПРЕЗЕНТАЦИЯ НОВЫХ СОРТОВ

Как сообщила пресс-служба СПК «Жетісу», на сортоучастке Юго-Восточной региональной инспектуры по сортоиспытанию сельскохозяйственных культур Министерства сельского хозяйства состоялась презентация выращиваемых сортов и гибридов сахарной свеклы. Специалисты региональной инспектуры ознакомили руководства Управления сельского хозяйства Алматинской области, АО «РІР «СПК «Жетісу», акимата Ескельдинского района с ходом работ и результатами сортоиспытаний.

Как рассказал первый заместитель председателя Правления АО «РІР «СПК «Жетісу» Ергазы Орымбасаров, в этом году Обществом были закуплены 14,2 тысяч посевных единиц высокоурожайных семян сахарной свеклы из Франции, Германии и Дании. Эти семена получили свыше 500 сельхозпроизводителей региона. С 2011 года благодаря государственной поддержке сельхозпроизводители обеспечены 625 единицами техники, создано 29 сервисно-заготовительных центров свекловичного направления. В ходе презентации специалисты Юго-Восточной региональной инспектуры отметили хорошие показатели сортов дат-

ской компании Maribo. На сортоучастке всего высажено 24 гибрида, в том числе 8 сортов производителя семян сахарной свеклы Maribo. «Хорошие результаты выявлены у таких сортов как «Данюша», «Мустанг». Второй год высокую сахаристость и урожайность показывает сорт «Шкипер». В прошлом году урожайность составила 766 ц/га, сахаристость 17%. Сорт «Торпедо» находится на испытании второй год. Урожайность 586ц/га, сахаристость 18,8%», - сообщил директор Юго-Восточной региональной инспектуры по сортоиспытанию сельскохозяйственных культур Канат Бекиев. Однако, по мнению агрономов, лучший результат принадлежит сорту «Ванилла» производства компании Maribo. «Ванилла» испытывается первый год. В сравнении с другими сортами демонстрирует хорошие показатели. Это на данный период, а еще расти два месяца. В целом, у сортов «Ванилла», «Мустанг», «Хоней» урожайность выше на 50-70 центнеров с гектара чем в прошлом году», - поделилась главный агроном инспектуры Татьяна Кириченко. В свою очередь Региональный представитель компании Maribo по Казахстану Вячеслав Дизер отметил, что предприятие стремится обеспечить лучшее соотношение цены и качества. Предприятием ведется большая научная работа и она более 90 лет поставляет высокопродуктивные сорта свеклы по всему миру.

О важности соблюдения всех технологий при выращивании сладкого корня рассказал консультант по агротехнологиям СПК «Жетісу» Абулхаир Бексултанов. По его словам, особое внимание нужно уделять поливу. «Если в первой половине поливных работ будет переизбыток влаги, то корневая система не будет углубляться. В связи с чем, первый полив нужно произвести до 10-15 июня. Далее поливные работы будут зависеть от погодных условий. Влажность нужно держать 80-85% от предельной полевой влагоемкости. В этом плане отлично помогает система капельного орошения, где выдерживается вся технология», - резюмировал эксперт. Вместе с тем обсуждены вопросы реализации, качества и цены семян сахарной свеклы, а также проблемные вопросы и предложения предпринимателей. В ближайшее время планируется организовать на сортоучастке встречу со свекловодами для ознакомления с результатами испытаний сортов и гибридов. Напомним, на участке Юго-Восточной региональной инспектуры по сортоиспытанию сельскохозяйственных культур выращиваются 14 культур, в том числе зерновые, зернобобовые, кормовые, масленичные культуры, а также газонные травы для проведения испытаний и получения патента.

Ш. ХАМИТОВ

УРЕГУЛИРОВАНИЯ СПОРОВ

МЕДИАЦИЯ - ЭТО СПОСОБ РЕАГИРОВАНИЯ НА КОНФЛИКТ

Термин «медиация» происходит от латинского слова «mediare», что означает посредничать. Медиация — это новая форма альтернативного урегулирования споров с участием третьей, нейтральной, беспристрастной, не заинтересованной в конфликте стороны. В качестве этой стороны выступает медиатор, который помогает участникам спора или судебного разбирательства выработать определенное соглашение, при этом стороны полностью контролируют процесс принятия решения по урегулированию спора и условия его разрешения. Медиация - это способ реагирования на разногласия, на конфликт. Медиация позволяет урегулировать спор таким образом, чтобы не было проигравшей стороны. Современные тенденции разрешения юридических дел и возросшее значение частноправовых механизмов урегулирования гражданских (в широком смысле) споров требует необходимости доктринальной разработки единой системы разрешения и урегулирования правовых споров, состоящей из юрисдикционной и внеюрисдикционной подсистем. В рамках данного подхода к внеюрисдикционной подсистеме следует отнести медиацию как самостоятельный способ урегулирования правовых споров, представляющий собой особым образом организованную процедуру переговоров с участием нейтрального посредника (медиатора), который содействует сторонам в обсуждении условий урегулирования правового спора и принятию взаимовыгодного решения. Сферой применения медиации

являются споры (конфликты), возникающие из гражданских, трудовых, семейных и иных правоотношений с участием физических и (или) юридических лиц, а также рассматриваемые в ходе уголовного судопроизводства по делам о преступлениях небольшой и средней тяжести, об уголовных проступках, если иное не установлено законами Республики Казахстан, и отношения, возникающие при исполнении исполнительного производства. При активном обращении к медиации как граждан, так и юридических лиц можно существенно снизить нагрузку на судебную систему, тем самым повышая качество решения наиболее крупных дел. Суд - процесс публичный, а медиация обеспечивает конфиденциальность, что не позволяет медиатору разглашать информацию, ставшую известной в ходе процесса без соглашения стороны, предоставившей ее.

Даурен ЖАНАЙБЕКОВ,
Главный
специалист-секретарь
судебного заседания
Талдыкорганского городского
суда.

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПРОГРАММА

ДОЛГ И ОБЯЗАННОСТЬ КАЖДОГО

Государственная программа развития и функционирования языков на 2011-2020 годы разработана в соответствии со статьями 7 и 93 Конституции Республики Казахстан; Законом Республики Казахстан от 11 июля 1997 года "О языках в Республике Казахстан"; Концепцией расширения сферы функционирования государственного языка, повышения его конкурентоспособности на 2007-2010 годы, утвержденной постановлением Правительства Республики Казахстан от 21 ноября 2007 года № 1122; Стратегическим планом развития Республики Казахстан до 2020 года, утвержденным Указом Президента от 1 февраля 2010 года № 922; Указом Президента Республики Казахстан от 19 марта 2010 года № 957 "Об утверждении Перечня государственных программ"; пунктом 3 Плана мероприятий по реализации поручений Президента Республики Казахстан Назарбаева Н.А., данных на XV сессии Ассамблеи народа Казахстана; Доктриной национального единства. Программа, рассчитанная на десять лет реализации, основана на анализе сложившегося в стране языкового строительства, учитывает мнения и рекомендации эксперт-

ного сообщества, занимающегося проблемами языков. При разработке Программы был изучен опыт правового регулирования вопросов, связанных с реализацией государственной языковой политики свыше 30 зарубежных стран. Данный документ является нормативно-организационной основой решения актуальных проблем в сфере функционирования и развития языков и создания условий для полномасштабного применения государственного языка во всех сферах общественной жизни. В Доктрине национального единства государственный язык определен ключевым приоритетом, главным фактором духовного и национального единства. Овладение им должно стать долгом и обязанностью каждого гражданина Казахстана, стимулом, определяющим личную конкурентоспособность и активное участие в общественной жизни.

Марлен КИРГАБАКОВ,
судья Талдыкорганского городского суда.

СУДЕБНАЯ СИСТЕМА

ВНЕСЕНЫ ИЗМЕНЕНИЯ И ДОПОЛНЕНИЯ

В соответствии с Законом Республики Казахстан от 26.06.20 г. № 349-VI в Кодекс Республики Казахстан "Об административных правонарушениях" внесены ряд изменений и дополнения. В частности, Кодекс дополнен статьей 73-3. Теперь, судьи специализированных районных и приравненных к ним административных судов будут рассматривать дела об административных правонарушениях предусмотренные статьей 73-3. Часть 1 данной статьи предусматривает ответственность за клевету, то есть распространение заведомо ложных сведений, порочащих честь и достоинство другого лица или подрывающих его репутацию, где влечет штраф на физическое лицо в размере ста шестидесяти месячных расчетных показателей или административный арест на срок пятнадцать суток, на должностное лицо - штраф в размере пятисот пятидесяти месячных расчетных показателей либо административный арест на срок двадцать суток. Часть 2, за то же деяние, совершенное публично или с использованием средств массовой информации или сетей телекоммуникаций, где влечет штраф на физическое лицо в размере ста восьмидесяти месячных расчетных показателей или административный арест на срок двадцать суток, на должностное лицо - штраф в размере шестисот пятидесяти месячных расчетных показателей либо административный арест на срок двадцать пять суток. Часть 3, за деяния, предусмотренные частями первой или второй настоящей статьи, соединенные с обвинением лица в совершении коррупционного, тяжкого или особо тяжкого преступления, где влекут штраф на физическое лицо в размере двухсот месячных расчетных показателей или административный арест на срок двадцать пять суток, на должностное лицо - штраф в размере семисот пятидесяти месячных расчетных показателей либо административный арест на срок тридцать суток. Так же внесены изменения в соответствии с Законом РК от 03.07.17 г. № 84-VI (см. стар. ред.); Законом РК от 25.06.20 г. № 346-VI в часть 1 статьи 64 настоящего Кодекса, где предусмотрено освобождение от административной ответственности в связи с примирением. Часть 1. Дела об административных правонарушениях, предусмотренных статьями 73, 73-1, 73-2, 73-3, 74 настоящего Кодекса, возбуждаются не иначе как по заявлению потерпевшего и подлежат прекращению за примирением его с лицом, совершившим административное правонарушение. Статья дополнена частью 1-1, согласно которой лица, впервые совершившие административные правонарушения, предусмотренные статьями 73, 73-1, 73-2 и 73-3 настоящего Кодекса, могут быть освобождены судом от административной ответственности, если они примирились с потерпевшими, заявителями, в том числе в порядке медиации, и загладили причиненный вред. Согласно части 2, примирение осуществляется на основе письменного соглашения, подписанного потерпевшим и лицом, совершившим административное правонарушение.

Майкуль МАМУТОВА,
судья Талдыкорганского СМАС.

ОБЩЕСТВО

ДЛЯ ДАЛЬНЕЙШЕГО ПОСТУПАТЕЛЬНОГО ДВИЖЕНИЯ СТРАНЫ

1 сентября 2020 г. Глава государства Касым-Жомарт Токаев выступил с посланием к народу Казахстана. Оно станет этапным рубежом развития нашего государства и стратегически важным документом.

В стратегии Главы государства обозначено его личное видение относительно дальнейшего развития страны. В послании были высказаны поручения парламенту и правительству об ужесточении уголовного наказания за педофилию, сексуальное насилие и другие тяжкие преступления против личности. В Послании Президентом больше всего импонируют его четкая структурированность и конкретность, сочетающиеся с масштабностью и комплексностью охвата проблемных зон и стратегических направлений дальнейшего поступательного движения страны. Несомненно, все мы понимаем, что для реализации намеченного плана потребуются принять ряд законо-

дательных актов, в которых должны быть отражены реалии общества современного этапа политического, экономического и социального развития Казахстана. В Послании народу Казахстана Глава государства Касым-Жомарт Кемелевич Токаев особое внимание уделил защите конституционных прав и свобод граждан, искоренению необоснованного привлечения их в орбиту уголовного преследования, качестве отправления правосудия. Глава государства отметил, что нынешняя ситуация в стране предъявляет новые требования к правоохранительным органам, которые должны идти навстречу запросам граждан. В этой связи, Президентом даны поручения по дальней-

шей реформе правоохранительной и судебной системы. Президент не оставил без внимания судебную систему, отметив, что важным критерием правового государства является беспристрастное и справедливое правосудие. Суд должен быть состязательным, а судья — свободным от стороны обвинения. Для этого необходимо обеспечить равенство адвоката и прокурора. Приоритетной целью должно стать укрепление доверия общества к судам. Мы твердо уверены в том, что новые инициативы Президента найдут отклик в сердцах и умах граждан страны. Айгуль КАЛЫПБАЕВА
судья Талдыкорганского СМАС.

ВОЛЕЙБОЛ

ЖАБЫҚ КЕШЕНДЕГІ ДАЙЫНДЫҚ

Талдықорған қаласындағы «Өркен» балалар және жасөспірімдер спорт мектебінде волейбол бөлімі 5 жыл бұрын ашылған. Содан бері бұл орталықтың оқушылары Алматы облысы мен Республикалық жарыстарда жүлделі орыннан түсіп көрген жоқ. Әсіресе, 12-13 жастағы қыздардан жасақталған волейбол ұжымы өңір жеңімпазы атанды. Биыл қыста Петропавл қаласында ұйымдастырылған Қазақстан чемпионатында үздік төрттіктен көрінді.

— Бұл нәтижелер бізге жасалған жағдайдың жемісі. Алматы облысы волейбол федерациясы мен спорт мектебінің басшылығы көмектесіп жатыр. Спорттық құрал-жабдықтарымыз жеткілікті. Алматы облысының 2007 жылы туған қыздар құрамасын біздің мектептің оқушылары жасақтады. Биыл көктемде Коронаіндеттің салдарынан жарысқа шыға алмай қалдық. 4 ай бойы онлайн сабақ өткізіп, қыздарды үйлерінде дайындадық. Арасында 4-5 ойыншыдан жинап, далада жаттығу өткіздік. Енді ғана спорт залға кіріп, шеберлігімізді шыңдап жатырмыз. Қыздар жабық кешенді өте сағынып қалған. Бұған дейін қайта-қайта «Спорт залда қашан дайындаламыз? Әлі уақыты келмеді ме?» деп оқушылар да, ата-аналары да сұрайтын. Енді, міне, ол күнге де жеттік. Дайындығымыз 2-3 сағатқа дейін созылады,— дейді «Өркен» балалар және жасөспірімдер спорт мектебінің жаттықтырушысы Талғат Жақсыбеков.

Талғат Жақсыбеков осыдан 3-4 жыл бұрын Талдықорғандағы мектептерді аралап жүріп, волейболға бейім қыздарды іріктеп алды. Командалық ойынның қыр-сырын шәкірттеріне үйретіп, білгенін аяған жоқ. Жақсы нәтижеге жету үшін бапкерге тынымсыз еңбек қажет.

— Біз қазір қазан айының 1-і мен 10-ы күндері аралығында Алматы облысы Қаскелең қаласында өтетін өңірлік

чемпионатқа дайындалып жатырмыз. Ол жарыстан 1 апта өтісімен Қазақстанның күзгі біріншілігі болады. Ол сында да бағымызды сынап, жүлделі орыннан көрінсек деген жоспарымыз бар. Біз залда жүрсек те карантин ережелерін сақтаймыз. Жаттығу кезінде ойыншылардың санын 25-30-дан асырмаймыз. Антисептик үнемі қолданамыз,— дейді ол.

Салтанат Құдайберген волейбол ойынын серік еткеніне 3 жыл болды. Осы уақытқа дейін Алматы облысы құрама командасының белді мүшесіне айналды. Олимпиадалық резервтегі мамандандырылған спорт мектеп-интернатының сарапшылары да Салтанатты ұжымына шақырған екен. Мамандар оның болашағына

Қазақстан чемпионы атанғым келеді. Ұлттық құрамаға түсіп, ел намысын халықаралық жарыстарда қорғасам деймін,— дейді С. Құдайберген.

Волейболшы қыздар күзгі жарыстарда барын салмақ. Әсіресе, Қазақстан біріншілігінде қарсыластарымызға кеткен есемізді қайтарып, ел чемпионы болуға тырысамыз, дейді. Айта кетейік, соңғы ел біріншілігі Қызылжарда өткен жарыста Жетісу өңірінің құрамасы Ақтөбе, Нұр-Сұлтан, Шымкент, Семей және Өскемен командаларын жеңді. Алайда, Алматы қаласы мен Солтүстік Қазақстан облысының ұжымдарына жол беріп, 4-орыннан көрінді.

— Менің волейболмен айналысқаным 5 жыл болды. Осы уақыт ішінде көптеген

Талдықорғандағы «Өркен» балалар және жасөспірімдер спорт мектебінің волейболшы қыздары қазан айында өтетін жарыстарға дайындалуда. Еліміздегі карантин шараларының жұмсаруына байланысты 1 қыркүйектен бастап спорт залда жаттығуға кіріскен. Жерлестеріміз өңірлік және республикалық додаларда топ жаруды көздеп отыр.

үлкен үмітпен қарайды. Салтанаттың басты мақсаты — кәсіпқой волейболшы болып, «Жетісу» клубында өнер көрсету.

— Маған волейбол ұнайды. Бұл командалық спорт. Жеңіске жету үшін бір адамның белсенділігі жеткіліксіз. Сондықтан ұжым болып, өзара түсінісе отырып, қимылдасаң ғана мақсатыңа жетесің. Волейболдың нақ осы ауызбіршілікке тәрбиелейтін тұсы менің бұл спортты жақсы көруіме себеп болды. Мен шабуылшымын. Жаттығуда бірнеше тактикалық жүйелер құрамыз. Оны жетілдіруге тырысамыз. Мен болашақта Талдықорғанның Жетісу әйелдер командасында ойнап,

қалаларға бардық. Жүлделі болдық. Спорттық деңгейде шыңдалып қана қоймай, рухани байыдым. Өмірге деген көзқарасым оңынан өзгерді. Құрбыларым көбейді. Жалпы, мен кәсіпқой волейболшы боламын деп алдыма мақсат қойдым. Ол үшін тынымсыз дайындалып жатырмын,— дейді волейболдан Алматы облысы қыздар құрамасының ойыншысы Валерия Скрипка.

Команда тыңғылықты дайындықтан соң Алматы облысының чемпионатына қатысады. Артынша, күзгі Республика біріншілігінде бақ сынамақ.

Жарқын НҰРЛАНҰЛЫ, Prosports.kz

ҚАЗАҚСТАН ФУТБОЛЫ

Жастар құрамасы Израильді ұтты

Назаретте өткен бәсекеде қос команда да жеңіске жету үшін барын салды. Қос тарап та аянып қалған жоқ. Десек те, ұзаққа дейін олар бір-бірінің қақпасынан саңлау таба алмай, біраз әбігерге түсті. Тек бірінші кезеңнің соңғы секундтарында Елхан Астанов мергендік танытып, жерлестерімізді алға шығарды. Үзілістен кейін де жоғарыдағы жағдай қайталанды. 90+1 минутта Итамар Швиго таразы басын теңестірді. Алайда жергілікті жанкүйерлердің қуанышы ұзаққа созылмады. Арада үш минутқа жетер-жетпес

уақыт өткенде Оралхан Өміртаев нысананы дәл көздеп, Қазақстан құрамасына жеңіс сыйлады. Есеп — 1:2.

Іріктеу турнирінің алтыншы тобында өнер көрсететін жерлестеріміз осы жеңістен кейін екінші орынға көтерілді. Әзірге қоржынымызда 10 ұпай бар. Ал көш басында — Испания құрамасы. Пиреней түбегінің түлектері 16 ұпайды еншілеп отыр. Келесі кездесуді біз 8 қазанда өз алаңымызда Солтүстік Македонияға қарсы өткіземіз.

Қазақстанның жастар құрамасы «Еуро-2021» додасы аясында өткен іріктеу турнирінің кезекті турында Израиль футболшыларынан басым түсіп, өз жанкүйерлерін қуантты.

ТЕННИС

Ширек финалда сүрінді

Қазақстандық теннисші Юлия Путинцева Нью-Йоркте өтіп жатқан жүлде қоры 53 400 000 долларды құрайтын АҚШ-тың ашық біріншілігінің ширек финалында сүрінді.

Егер Путинцева осы межеден сүрінбей өткенде «Үлкен дулыға» санатындағы жарыстардың жекелеген сайысында жартылай финалға дейін жеткен Қазақстанның тұңғыш теннисшісі ретінде өз есімін тарихта қалдыратын еді. Бірақ бұл жолы ондай бақ оған бұйырмады. Жерлесіміз Дженнифер Брэйдиге есе жіберді.

Негізі АҚШ-тың өкілі де «анау айтқандай» алынбайтын асау емес еді. 25 жастағы Пенсильвания штатының тумасы бұған дейін осындай орасан зор табысқа қол жеткізген емес. WTA турнирлерінде небары бір мәрте ғана топ жарғаны есімізде. Бүгінгі таңда Брэиди әлемдік рейтингте 41-орынға жайғасты. Ал Юлия одан алты саты жоғары тұр. Соған қарамастан бұл бәсекеде американдық ойыншының асығы алшысынан түсті. 1 сағат 11 минутқа созылған сайыс 3:6, 2:6 есебімен аяқталды.

Жартылай финалда Дженнифер Брэиди өзінің отандасы Шелби Роджерс пен жапониялық Наоми Осака арасындағы кездесудің жеңімпазымен шеберлік байқасады.

БОКС

Алатау бөктеріндегі жаттығу

Кеше бокстан Қазақстан ұлттық құрама командасы Алматы облысы Талғар ауданында орналасқан спорттық базада өздерінің оқу-жиынын бастады.

— Сантитарлық нормаларға сәйкес ұлттық командамыздың барлық мүшелері жиынға келер алдында және осы жерде коронавирусқа тест тапсырды. Алғашқы аптада Талғарда ашық аспан астында жаттығамыз. Одан кейін жиынымызды

айтулы аудан аумағында қоныс тепкен Олимпиадалық даярлау орталығында жалғастырмақ ниеттеміз. Осы жерде ауыртпалық артады. Атап айтсақ, боксшылар кросс жүгіреді, тренажер залында шынығады, бассейнде жүзеді, тау-тасқа шығады. Бұл функционалдық даярлықты жетілдіру үшін өте қажет. Ал соңғы аптада рингте жаттығып, спаррингтер өткіземіз. Алатау бөктерінде өтіп жатқан оқу-жаттығу жиыны 5 қазанға дейін созылады,— дейді Қазақстан құрамасының бас бапкері Ғалымбек Кенжебаев.

Ғ. Кенжебаевтың айтуынша, бұған дейін ұлттық құрама сапындағы боксшылар өз өңірлерінде даярланып, Алматыдағы жиынға жақсы бабында келген екен.

175

ЖИЫРМА СЕГІЗІНШІ СӨЗ

Ей, мұсылмандар! Біреу бай болса, біреу кедей болса, біреу ауру, біреу сау болса, біреу есті, біреу есер болса, біреудің көңілі жақсылыққа мейілді, біреудің көңілі жаманшылыққа мейілді - бұлар неліктен десе біреу, сіздер айтасыздар: құдай тағаланың жаратуынан, яки бұйрығынша болған іс деп. Жә, олай болса, біз құдай тағаланы айыбы жоқ, міні жоқ, өзі әділ деп иман келтіріп едік. Енді құдай тағала бір антұрғанға еңбексіз мал береді екен. Бір құдайдан тілеп, адал еңбек қылып, пайда іздеген кісінің еңбегін жандырмай, қатын-баласын жөндеп асырарлық та қылмай, кедей қылады екен. Ешкімге залалсыз бір момынды ауру қылып, қор қылады екен. Қайда бір ұры, залымның денін сау қылады екен. Әке-шешесі бір екі баланың бірін есті, бірін есер қылады екен. Тамам жұртқа бұзық болма, түзік бол деп жарлық шашып, жол салады екен. Түзікті бейішке шығарамын деп, бұзықты тозаққа саламын деп айта тұра, пендесінің біреуін жақсылыққа мейілдендіріп, біреуін жаманшылыққа мейілдендіріп, өзі құдайлық құдіретімен біреуін жақсылыққа бұрып, біреуін жамандылыққа бұрып жіберіп тұрады екен. Осының бәрі құдай тағаланың айыпсыз, мінсіз ғашур рахымдығына, әділдігіне лайық келе ме? Жұрт та, мүлік те - бәрі

БІЛГЕНГЕ МАРЖАН

ТЕЗ ҚАРТАЮҒА ӘКЕЛЕТІН ТАҒАМДАР

Әсіре өңделген, зиянды тағамдар ағза жасушасын тез қартайтады. Испанияның Наварра университетінің ғалымдары 20 жылға созылған зерттеудің арқасында осындай тұжырымға келді. Зерттеу нәтижесін жариялаған – American Journal of Clinical Nutrition ғылыми журналы.

Испан ғалымдары зерттеуді 1999-2018 жылдар аралығында жасаған. Зерттеу тамақтану әдетінің артериалды қысым, диабет, семіру мен жүрек-қан ауруларына тигізетін әсерін анықтау мақсатында құрылған SUN Project жобасы аясында ұйымдастырылған. Ғалымдар 51-91 жас аралығындағы 886 адамның ас жеу, тағам тұтыну әдетін, оның ағза ДНҚ-сына тигізер әсерін жиырма жыл бойы бақылаған.

Адам ДНҚ-сында, хромосома-лардың тұйықталған жерінде теломер болады. Олар ДНҚ-ны зақымданудан қорғайды. Ал теломер қысқарған сайын жасушаға көп зақым келеді де, адамның биологиялық қартаюы тез жүреді.

Зерттеу барысында ультра өңделген тағам өнімдерінің (тәтті сусын, түрлі қоспа араластырылған ет өнімдері, консерванттар, қанты мен майы көп тағамдар) теломерге кері әсері көп болатыны анықталды. Күніне үш порциядан көп зиянды тағам жеген респонденттердің (тәжірибе жасалған адамдар)

теломері мұндай тағамдардан бас тартқандардікінен 20 пайыз қысқа болып шыққан.

Ғалымдардың айтуынша, ағзаға түскен зиянды тағам адам имунитетін әлсіретіп, ағзаның өзін-өзі қалпына келтіру қабілетіне кедергі келтіреді. Ал жасуша жаңармаған соң, ағза да тез қартайды. Оның үстіне, зиянды тағам жейтіндердің көбі салауатты өмір салтын ұстанбайды.

Спортпен, дене қимылымен айналыспағандардың да ағза теломері тез қысқаратын көрінеді.

Айта кеткеніміз жөн, ультра өңделген өнімдер дегеніміз – азық-түлік пен жеміс-жидектің өндірістік өңдеуден өткен, табиғи қасиеті жоғалған, жаңаша түрге енген, дәмі өзгерген тағам өнімдерін айтады. Бұған тез дайындалатын кеспе, қанты мен майы, қоспалары көп тағамдар, тәтті, газдалған сусындар, шоколад сынды жалпы тәтті тағамдар, мұздалған, жартылай дайын тағамдар, өңделген нан өнімдері жатады.

ПАЙДАЛЫ КЕҢЕС

БАЛА ҮЛГЕРІМІН АРТТЫРАТЫН амалдар

Көптеген ата-ана балаларының қандай типтегі оқушы екенін біле бермейді. Оқу жүіесі онлайнға ауысқан қазіргі таңда ата-аналардың жағдайы тіпті қиындай түсті. Әр баланың ақпаратты қабылдау ерекшелігі әр түрлі. Сондықтан балаңыздың айтылған дәріс пен сабақты қалай қабылдайтынын біліп алсаңыз, оқу үлгерімі жөнінен сізде аса бір қиындық болмайды және артық алаңдамайсыз. Бала айналаны қабылдау жағынан 4 типке бөлінеді. Визуалды, аудиалды, кинестетик және дигиталды.

1. Визуалды (көру)

Визуалды балалар көзбен көргенді тез есте сақтайды. Бұл олардың суреттері бар кітаптарды жақсы көреді деген сөз емес. Яғни, кез келген нәрсені визуалды компоненттермен байланыстыруға тырысады. Ол компоненттер: графика, кестелер, түрлі-түсті түстермен берілген мәтіндер, видео, презентациялар, фотосуреттерт.б. Мектепте оқытушы сабақты түрлі іс-қимылдармен түсіндірсе де, визуалды оқушы берілген ақпаратты тез қабылдап алуға бейім келеді. Балаңыз осы типке жататын болса, үй тапсырмасын орындайтын бөлмесіне барлық ыңғайлы жағдайлы жасаңыз. Жұмыс үстеліне кеңсе тауарларының, яғни, қағаз, дәптер, түрлі-түсті стикерлер, қыстырғыш және жазба жабдықтары маркер, қарындаштар мен магниттік тақта сатып алып

2. Аудиалды (есту)

Аудиалды балалардың басқалардан басты айырмашылығы ақпаратты дыбыстар арқылы жақсы қабылдайды. Мұндай балалар өте қырағы келеді. Олар ән айтқанды, тыңдағанды және сөйлегенді ұнатады. Сонымен қатар олар адамдармен көп сөйлессе, жеке дамуына көп көмегін тигізеді. Мұндай балалардың көпшілігі сынып бөлмесіне кіре сала, достарына демалыс күнін қалай өткізгенін және үй тапсырмасын қалай орындағанын айтуға асығады. Егер де, балаңыз аудиалды типке жататын болса, үй тапсырмасын орындап жатқанда тыныштықты қадағалаңыз. Яғни, үй тапсырмасын орындап жатқанда ешқашан теледидарды қосуға болмайды. Қосымша ретінде балаңызға плеер сатып алып, аудиокітаптар мен аудиосабақтарды жүктеп берсеңіз болады. Сонымен қатар, оның берілген тапсырманы қалай тез меңгеріп алатынын тексеріңіз. Бірінші – даусын шығарып оқытып, мәтіннен не түсінгенін қысқаша айтып беруін өтініз. Екінші – іштей оқытыңыз. Балаға дем беру үшін үй жұмысының әр

3. Кинестетик (дене сезімі)

Мұндай балалар айналадағы барлық заттың дәмін татып, қолмен ұстағанды ұнатады. Кинестетиктер әсершіл, бәрін жүрегіне жақын қабылдайды. Сонымен қатар олар коллекция жинап, табиғат аясында болғысы келеді. Балаңыз осы типке жататын болса, тәжірибелік тапсырмаларды көбірек орындатқаныңыз жөн. Иллюстрациялар, энциклопедиялар, Discovery жанрындағы деректі фильмдер көрсеткен де дұрыс. Сонымен қатар баланың сабақ оқитын, жұмыс істейтін үстелі қолайлы, оқулықтары мен сөздіктері оңай алынатын және жақын жерде болғаны жөн.

4. Дигиталды

Дигиталды балалар мәтінді кітаптың қай бетінде, қалай орналасқанына дейін есте сақтап алады. Олар кітапты көп оқиды. Үлестірмелі материалдарды орындағанды, ұзақ мәтінді жазып отырғанды ұнатады. Көп ақпаратты сандармен, логикалық ойлаумен қабылдайды. Бүгінде психологтар дигиталды балалардың саны көп еместігін айтады. Егер де балаңыз дигиталды болса, оның мазасын алмауға тырысыңыз. Баланың әрбір жетістігінің артында міндетті түрде ата-анасы тұратынын ұмытпаңыз.

ДЕНСАУЛЫҚ

КҮЙЗЕЛІСКЕ ТҮСПЕУ ҮШІН

Спортпен күнделікті шұғылданатындар күйзеліске аз ұшырап, саруайымға түсуі азаяды. Салауатты өмір салты уайым мен күйзелісті доғарады деседі ғалымдар.

АҚШ-тың Джорджия штатындағы университеттің ғалымдары физикалық жаттығулар кезінде күйзеліс гормоны кортизолдың мөлшерін азайтатын заттар жасалатынын анықтаған. JNeurosci журналында жарияланған зерттеуде физикалық жаттығу кезінде ағзада галанин атты зат өндірілетіні айтылған. Галанин жүйке жүйесінде өндірілетін ақуыз молекуласының нейропептид түріне жатады. Дәл осы зат адамның көңіл күйіне әсер етіп, уайым мен күйзеліске қарсы тұруға көмектеседі екен.

Ғалымдар галаниннің маңызын зерттеу үшін зертхана тышқандарын таңдаған. Оларды екі топқа бөліп, бірі физикалық белсенді болу үшін жүгіруге арналған дөңгелегі бар торға, екіншілерін бос торға орналастырған.

Үш аптаға созылған зерттеу кезінде екі топ тышқандарын қысқа мерзімді күйзеліске қарсы әсер ететіні туралы тағы бір қызық тәжірибе өткен. Бұрын-соңды физикалық белсенді болған тышқандар екіншілеріне қараған күйзеліске әлдеқайда төзімді болатыны анықталған. Бірінші топ тышқандарының миында галанин нейропептидінің көп мөлшерде болғаны белгілі болды. Бір қызығы, галаниннің көп мөлшері мидың күйзеліске қарсы реакциясына жауап беретін бөлігінде орналасқан.

Осыдан ғалымдар тұрақты түрде спортпен шұғылданатын, физикалық белсенді адамдар күйзеліске әлдеқайда төзімді деген тұжырымға келді.

Физикалық жаттығудың күйзеліске қарсы әсер ететіні туралы тағы бір қызық тәжірибе өткен. Бұрын-соңды мүлдем спортпен айналыспаған колледж студенттеріне аптасына екі немесе үш рет спортзалға баруға кеңес берілген.

Нәтижесінде зерттеуге қатысқан студенттер жаттығулардың күнделікті өміріне жақсы әсер еткенін алға тартады. Бұдан бөлек, студенттердің бойынан стрестің азайғаны, алкоголь, шылымнан бас тартқаны немесе темекі мөлшерін азайтқаны байқалған. Оған қоса олар пайдалырақ тағамдарды да тұтынып, оқу үлгерімінің сапасын да көтере бастаған.

Айта кетерлік тағы бір жайт, 2 айлық тұрақты жаттығудан кейін зерттеуге қатысушылар арасында өздерін қадағалау көрсеткіші жоғарылаған. Басқаша айтқанда, студенттер оқу барысындағы ең қиын сәттерде де сабыр мен жинақылық таныта бастаған. Сондай-ақ, спорт оларға күйзелістен арылып қана қоймай, ауқымы үлкен ақпараттарды оңай қабылдауға көмектескен.

«The Power of Habit» атты кітаптың авторы Чарльз Дахигтың пікірінше, күнделікті жаттығулар әуелі өмірдің бір бөлігіне әсер етіп, содан кейін өмірдің басқа тұстарын өзгертуге кіріседі екен. Бұл әдеттердің күштілігі соншалық, өзімізге қатысты пікірді өзгертіп, жаңа мүмкіндіктерді байқауға жол ашатын көрінеді.

Мәселен, Back on My Feet деп аталатын қайырылымдылық жобасы айтарлықтай нәтиже көрсеткен. Ол жоба аясында өткен марафонға 5000-нан астам үйіз адам қатысқан. Марафонға қатысқандардың 40 пайызы жұмыс табуға мүмкіндік алса, 25 пайызы тұрақты баспанаға қол жеткізген.

Материал интернет желісінен алынды

Құрылтайшы
"АЛМАТЫ-БОЛАШАҚ" АҚ

Редакция алқасының төрағасы - ЫРЫМ КЕНЕНБАЙ

Баспахана директоры
Бақберген ТҮКІБАЕВ

Бас редактор
Айтақын БҰЛҒАҚОВ

Кезекші редактор: М. АҚМАТОВА

Редакция алқасы:

Сарби ӘЙТЕНОВА — редактордың орынбасары

Карина ПФАЙФЕР — тілші

Лина АЙДЫНҚЫЗЫ — тілші

Мадина АҚМАТОВА — тілші

Газет Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігінде 2007 жылғы 27 тамызда тіркеліп, № 8639-Г куәлігі берілген.

Газет аптасына бір рет, жұма күні шығады. Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді. Жарнама мен хабарландырулардың мазмұны мен мәтініне жарнама беруші жауапты.

Газет Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32 үйде "Алматы-Болашақ" АҚ филиалы "Офсет" баспаханасында басылады.

Редакция мекенжайы: 040000, Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32-үй, екінші қабат.

Телефондары: 8(7282) 41-11-70, 41-11-42;
E-mail: alatau_offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru
Сайты: alatau_gazeti

Газет 07.08.2000 жылдан бастап шығады.

Таралымы 5025
Тапсырыс №861

Индекс 15534